

# CSENDŐRSÉGI LAPOK

MEGJELENIK  
HAVONTA KÉTSZER

SZERKESZTI  
PINCZÉS ZOLTÁN  
SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre --- --- 12 pengő  
Félévre --- --- 6 pengő  
Negyedévre --- --- 3 pengő

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:  
BUDAPEST, I., ORSZÁGHÁZ-UTCA 30



# CSENDŐRSÉGI LAPOK

SZERKESZTI PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,  
félévre 6 pengő, negyedévre 3 pengő

Megjelenik  
havonta kétszer

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL  
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,  
Hiszek egy Isteni örök igazságban,  
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

*Amen.*

## Az alkohol.

Nem szívesen írjuk le ezt az átkozott szót, de most mégsem térhetünk ki előle, mert két fiatal bajtársunknak újra veszendőbe ment drága, virágzó élete felett nem térhetünk napirendre csak azért, hogy egy keserű igazság felelevenítésének kellemetlenségétől megkíméljük magunkat és olvasóinkat.

A történet a régi és a tanulsága is az. Két fiatal csendőr borozni kezdett szolgálatban; megittasodtak és rövid szóváltás után az egyik csendőr agyonlőtte a járőrvezetőjét és azután önmagát. Nevetésgészen kicsinyes semmisség miatt kellett ennek a tragédiának is bekövetkeznie és két bajtársunknak meghalnia, egy elborult agy öntudatlan gonosz-tette volt ez is éppen úgy, mint a többi. Nem az élet tragédiája, hanem az alkohol bosszúállása azért, mert az emberek úgy szeretik. Korcsmák tájékán közönséges, mindennapi eset ez s talán azért is hiányzik belőle a nagy tragédiák fensége és rokonszenves vonása, mert ha nem is tagadjuk meg tőle a minden frissen hantolt sírnak kijáró részvétet, mégsem tudunk egyébre gondolni, mint arra, hogy aki a maga életét és jövőjét egynéhány pohár bornál is kevesebbre becsüli, az számoljon a következményekkel.

A csendőr hivatása veszélyes, mert tulajdonképpen nem egyéb, mint a társadalom ellenségeivel folytatott nemcsak szellemi, hanem fizikai harcok sorozata. Amde, ha statisztikát készítenénk, megdöbbenve kellene megállapítanunk, hogy az alkohol áldozatainak száma nagyobb, mint a szolgálaté; hogy több bajtársunkat juttatta, kit a sírba, kit a börtönbe a bor, mint a gonosztevők s hogy nemcsak az ellenség fegyvere, hanem a csendőrfegyver is áldozatokat követel a tulajdon sorainkból, ha olyan kézbe kerül, ahova nem való.

Elszörnyűködik az ember, amikor ezeket a rettenetes eseteket olvassa s nem bírja megérteni, hogy még mindig akadnak emberek, akiknek nem volt elég a sok borzalmas tanulság, akik a boroskanesót és a töltött puskát még mindig egyszerre merik a kezükbe venni, pedig józan pillanataikban bizonyára maguk is tisztában vannak vele, hogy milyen határtalan könnyelműség, amit cselekszenek. A Szolgálati Utasítás nemcsak a szolgálat érdekét, hanem legalábbis ugyanolyan mértékben a csendőr érdekét is szolgálja azzal a kategorikus ti-

lalmával, hogy szolgálatban álló csendőrnek alkoholt egyáltalában nem szabad fogyasztania. Ha van szabályzatainknak olyan rendelkezése, amelynek hajszálpontos betartását a legkíméletlenebb szigorral követelni kell, úgy ez elsősorban tartozik azok közé.

Azért pedig, hogy ez a tilalom betartassék, nemcsak a csendőrt terheli a felelősség, hanem az őrsparancsnokot is. Itt nincs helye az elnézésnek, az „ez egyszer“ való megbocsátásnak és a „ha még egyszer“-rel való fenyegetésnek: mindenkit, akiről csak egyetlenegyszer is bebizonyul, hogy szolgálatban csak egy pohár alkoholt is merészelt inni, kímélet nélkül fell kell jelenteni, mert ez már nemcsak szolgálati, hanem a lelkiismereti felelősség kérdése is. Az azután, hogy a csendőr miért ivott, mennyit ivott, ittas volt-e vagy színjőzan, mind mellékes: az utasítással nem lehet alkudozni.

Aki az első poharat lehajtja, az nem gondol arra, hogy az első követi a többi pohár és a sok pohárból összegyűlt literekben már a halál s a becsületesség ördöge bujkál, hogy az életbiztonság védelmére hivatott fegyvert bajtársat gyilkoló, testvér-től szennyes bűnjellel aljasítsa. Ezért kell a csendőr kezéből már az első poharat kivenni, ha szép szóval nem megy, kiűtni, s ha ez sem használ, hát igyék, de ne a testület kontójára.

Nagyon szomorú lenne, ha annyi szerencsétlen bajtársunk gyászos végzete után is még mindig ujaknak és ujjabaknak kellene következniök csak azért, mert némelyik őrsparancsnok nem képes a maga portáján rendet teremteni és tartani, vagy mert előljárói mivoltát nem tudja annyira érvényre juttatni, hogy alárendeltjei akkor is respektálják, ha nincsenek a szeme előtt. Nem mondjuk: lehet olyan csendőr is, akinél hasztalan az intő szó és hiábavaló a fenyegetés, mert szenvedélyükön már nem tudnak uralkodni. Az ilyen csendőrtől azonban meg kell tisztítani a csendőrséget, mielőbb és minél radikálisabban, mielőtt még valakit részeg fővel agyonlőnének. Az ilyen ember menjen és keressen magának más foglalkozást: a mienk nem neki való.

Utasításunk a csendőrnek az alkohol élvezetében szolgálaton kívül is a legmesszebbmenő mértékletességet ajánlja. A legmértékletesebb természetesen az, aki egyáltalán semmit sem iszik. Aki szolgálaton kívül sem iszik, annak nem esik nehezére az italról való lemondás szolgálatban sem. Az alkohol elleni küzdelmet tehát már az iskolában és a laktanyában kell kezdeni s akinél az itt eredménytelenség jár, bizonyos, hogy szolgálatban sem fog megfelelni magáról.

Aki pedig az alárendeltjeit korcsmáznia engedi, magára vessen, ha az alkohol bosszúja egyszer majd reátapad az ő lelkiismeretére is.

## Gondolatok a legénységi oktatás és kiképzés reformjához.

Irta: PINCZÉS ZOLTÁN százados.

(Befejező közlemény.)

És most elérkeztünk a legénységi kiképzés legfontosabb kérdéséhez: az *örsparancsnokképzéshez*.

Régi csendőrségi igazság, hogy amilyen az örsparancsnok, olyan az örse. Amint az ember egy örse belép, végigné az udvaron, az irodában, a legénységi szobában, a csendőrökön, már 90 százalék valószínűséggel fogalmat alkot magának arról, hogy kiváló, közepes vagy gyenge örsparancsnokkal van-e dolga. Sőt tovább megyek, egyetlen járőr, annak az öltözködése, megjelenése, magatartása is már nagyon sokszor elárulja, hogy a járőr jó örsről való-e vagy sem. Természetes, hogy azután a legénységgel való foglalkozás során még inkább kialakul a szemléelőben a vélemény, mert most már azt is meg tudja állapítani, hogy az örsparancsnok szellemileg is törődik-e a legénységével vagy sem? Megfordítva pedig a tételt: *ha jó örseket akarunk, gondoskodnunk kell róla, hogy jó örsparancsnokaink legyenek.*

Ki lehet jó örsparancsnok? Az, akiben megvan minden képesség arra, hogy örset vezessen. Ezek között a képességek között első helyet foglalnak el: a lelkiismeretesség, szorgalom, jóakarát, ambíció, erély, feltétlen becsületesség, rendszeret

és kötelességtudás. Ezek az erkölcsi tulajdonságok a jó örsparancsnoknál nem nélkülözhetők és nem pótolhatók. Ezek *nélkül* nincs jó örsparancsnok, de viszont *csak* ezek a tulajdonságok egymagukban még nem tesznek senkit az örsparancsnoki állásra alkalmassá, ha hiányzik a két legfontosabb dolog: a tökéletes szakképzettség és az általános intelligencia.

A legénységnek nemesak a katonái, hanem a szellemi vezetése is az örsparancsnok kezeibe van letéve. A kiképzés a tanfolyamok dolga, a kiképzésnek az értékesítése és tökéletesítése az örsparancsnoké. A tanfolyamokon csak hónapokat tölt a csendőr, az örson egy egész életet. Az örsparancsnoktól valóban sokat követelünk, amikor megkivánjuk, hogy alárendeltjeinek tanítója legyen, de ha már ezt meg kell követelnünk, akkor adjuk meg az örsparancsnoknak a képzettséget is ahhoz, hogy taníthasson.

Említettem már, hogy a kiképzést én inkább csak a csendőriskolák feladatának tartanám: az örseken csak önképzés folyhatik. Az önképzés alatt persze nem azt kell érteni, hogy a tananyagot feladjuk, azt a csendőrnek meg kell tanulnia s ha nem tudja, beírjuk neki az elégtelent, hanem, hogy a csendőrnek az önképzésben az örsparancsnoknak is segítségére kell lennie. Azt hiszem, közel járok a valósághoz, ha az iskolában folyó kiképzést pl. a nyilvános iskolákban folyó rendes tanításhoz, az

### Emlékezés ...

*Valamikor nagy úr volt ám  
Az alföldi futóbetyár,  
Haramia, csikós, juhász,  
Meg a hetyke gulyásbójtár!  
Nem tudta az, ki elindult  
Gyalogszerrel a vásárba,  
Nem lelke-e holtan másnap  
Az útszéli sásba, nádba ...*

*Betyárvilág, rablóvilág  
Nincsen már, csak a nótába,  
Árva lett a kondorosi,  
Meg a többi öreg csárda.  
Békés utas, gondolj arra,  
Kin betyárok kora megtört.  
Szeresd azt a kakastollat  
S becsüld meg a magyar csendőrt!*

Göndör Ferenc csendőr  
(Bábolna).

### Képek Albániából.

Irta: Balkáni vándor,

Valona, 1927 szeptember.

Az Albánia birtokáért versenyző két hatalom, Olaszország és Jugoszlávia között a háború már javában folyik, noha még nem dörögnek az ágyúk a tengeren és a hozzáférhetetleneknek látszó montenegrói és albán hegyek között. Mielőtt erre kerülne a sor, a háborúnak egy nem kevésbé fontos és nagy kihatású periodusa játszódik le: gurulnak az ezüstdinárok és aranylirák az ilyen fegyverekkel szemben nagyon is érzékeny albán „közvélemény” meggyőzésére, dübörögnek a két érdekelt államban, de az egész Európában is a rotációs gépek és ontják mérges gázoknál is veszélyesebb cikkeiket, a veszedelmes tűzfészek, Albánia felé indokolt szorongással tekintő európai népek informálására, folyik a muni-ciószállítás, bandák felvonultatása, nyugtalanság szítása az albán-szerb határon. Albánia pedig, melynek

bőrére megy a játék, szokásához híven nyitva tartja mindkét oldali zsebét s félfüllel odahallgat mindkét gavallér udvarlására. Nem a hivatalos Albánia, mert ez már a jelek szerint az olasz udvarlóval jegyezte el magát — fölmondásig, hanem az albán nép, helyesebben az albán törzsek, amelyeknek több-kevésbé teljesen mindegy, hogy merre orientálódik Achmed Zogu tiránai kormánya.

Durazzóban a diplomáciai viszony megszakítása óta a parthoz sem engedik a jugoszláv lobogó alatt evező hajókat. Csónakokkal viszik partra a csekély postát és árukat, a hajószemélyzetet légmentesen elzárják a szárazfölddel való közlekedéstől, az utast pedig, ki a jelenlegi zürzavaros, mielőbbi tisztázásra váró viszonyok között sem riad vissza attól, hogy a derék skipetárok földjére tegye a lábát, körülményes podgyász- és útlelvizsgálatnak vetik alá, amit a Balkánon szokásos és hatékony baksissal sem lehet elkerülni, mert nem tudja az ember, hogy a sok, az új albán uniformisba bujtatott finánc és rendőr között melyik az olasz oktató, aki azután irgalmatlanul fölönfogná az albániai helyi szokásokhoz alkalmazkodni akaró idegent.

Hasonló módon bánnak a jugoszláv tengerparton az olasz hajókkal és azok utasaival, állítólag azért, hogy a tüntetőktől megóvják őket. Rendőrkordommal veszik körül s a hajóknak a ki- és berakodás elvégezte után nyomtan takarodniuk kell.

Hosszadalmas tortura után kivereksem a partraszállási engedélyt és szétnézek Durazzóban, mely a zöld halomhoz tapadó házaival, fölöttük az omladozó, a veleneci időkből származó régi erősséggel, igen festői képet nyújt.

Bizony a kikötő, melyet a török uralom nagyon siralmas állapotban hagyott hátra, ma is körülbelül olyan állapotban van, mint akkor lehetett, mikor a rómaiak idejében Pompejus hajóhada ott horgonyzott. A meghatóan primitív állapotokon sem Wied herceg pünkösdi királysága, sem pedig az olasz befolyás alatt álló Aemed Zogu kormánya eddig nem sokat változtatott. Európai értelemben vett kikötői építményekről szó sincs s nem is lesz mindaddig, míg az érdekelt két hatalom valamelyike mint győztes nem marad a porondon s óriási befektetésekkel nem változtat az itteni patagóniai állapotokon.

örsön folyó önképzést pedig a házi korrepetáláshoz hasonlítom. Végeredményében az sem más ugyan, mint oktatás, csak talán közvetlenebb, egyénibb és a tanulóól több önállóságot követelő, mint az iskolai oktatás. Ez természetesen nem menti fel az örsparancsnokot az alól, hogy az anyag felett, amit oktat, tökéletesen uralkodjék, sőt ellenkezőleg, mert itt a tudás esetleges fogyatékoságai nehezebben leplezhetők, mint a tömegoktatásnál.

Annak, aki valakit tanítani akar, aránytalanul magasabb tudással kell bírnia a növendékénél. Az elemi iskolai tanítónak 13 évig kell tanulnia ahhoz, hogy az első elemistát az ábécére taníthassa. Az örsparancsnoknak sem elég, ha csak azt tudja, amit oktatnia kell, mert hiszen akkor a tudása nemcsak, hogy egy nivón áll a járőrvezetőével, hanem még annak is ki van téve, hogy valamelyik ügyesebb járőrvezetője túl is szárnyalja. Már pedig csak a nagyobb tudás és a magasabb intelligencia kölcsönzi az oktatónak a tanulók előtt a szaktekintélyt és gyakorolja rájuk azt a szuggesztív hatást, amely az oktatást félig már egymagában is eredményessé teszi.

Belátom, hogy az örsparancsnok néha nehéz helyzetben van, mert olyan feladatot kell megoldania, amely intellektuális készségét meghaladja. Az örs vezetése körüli adminisztratív formalitásokat nem nehéz és nem lesz nehéz ötven év múlva sem elsajátítani, de már a közbiztonsági szolgálat egyre növekvő igényeinek az eddigi szellemi fel-

készültség mellett mindig nehezebb és nehezebb lesz megfelelni.

A csendőrnél megelégedhetünk azzal, ha a maga szakmájában otthon van, ha jó járőrvezető; az általános intelligencia terén is megelégedhetünk annyival, amennyire mint járőrvezetőnek a szolgálat érdekében szüksége van. Ha valamelyik csendőr szélesebbkörű általános ismeretekre tesz szert, az örvendetes, dicsérendő és a szolgálat szempontjából is hasznos dolog, de *megkövetelni* ezt nem igen lehet tőle.

Ezzel szemben az örsparancsnoktól *meg kell követelni*, hogy sokkal többet tudjon annál, amire a mindennapi szolgálatban szüksége van és hogy intelligenciája is messze kimagasolják alárendeltjeinek színvonala fölé, mert ez a testületre nézve életkérdés. Haladnunk kell, különben lemaradunk, ha pedig haladni akarunk, ezt legelőször is az örsparancsnokon kell kezdeni. A csendőrség legfontosabb szerve az örs; azt a munkát, amiért az állam az egész csendőrséget fenntartja, az örs végzi. Az örs képviseli kifelé a csendőrséget, az örsparancsnok az egyedüli, aki a felekkel érintkezik, aki tehát elsősorban képezi bírálót és következtetés tárgyát. Ha igaz az, hogy amilyen az örsparancsnok, olyan az örs, akkor az is igaz, hogy amilyenek viszont az örsök, olyan a csendőrség. Így kapcsolódik bele az örsparancsnok személye a csendőrség általános érdekeibe.

De vajjon megfelel-e az örsparancsnokképzés

Amilyen festőinek néz ki Durazzo a tengerről, olyan kijózanító belülről. A parton váró néhány piszkos, özönvízelőtti kocsi már előre eszébe juttatja az embernek a szállodában váró poloskákat. De van autó is s aki nem riad vissza attól, hogy az afrikai forróságban és szörnű porban a jól-rosszul rendbehozott úton drága pénzért agyonrázassa magát, az bejuthat Tiranába, ebbe a gyönyörű fekvésű, álmos, eldugott kis városba, melyből Achmed Zogu kormánya építkezésekkel iparkodik fővárost csinálni.

A durazzói látnivalókkal hamar készen vagyunk. Elmosolyodik az ember egy unalmas, kaszárnyaszerű, stílustalan épület, a konak előtt. Ez volt a „fejedelmi palota“, amelyben a független Albánia első és utolsó fejedelme, Wied „mbret“ tanyázott, míg meg nem untá a kezes dicsőséget ebben a csúf, zord patkányfészekben, ahol a nagyhatalmak féltékenysége az ő ingadozó trónusát felállította. A konak most romokban hever. A háború alatt az olaszok összebombázták. A város tekintélyes része is romhalmaz. A múlt télen nagy földrengés pusztított és a romokat még el sem takarították. Nem esodálkozom azon, hogy az új albán kormány más, megfelelőbb fővárost keresett. Durazzo szennyes, valami kisázsiai görög-cineár falura emlékeztető utcái nem az a milió, amelyben egy kormány, még ha balkáni is, felüthetné a sátorfáját.

Durazzo lakosságát eddig még senki sem számolta meg. Azt mondják, lakik benne vagy 5–6000 ember. A lakosság legnagyobb része albánul beszélő mohamedán, híve a mai kormányzatnak (Achmed Zogu szintén mohamedán), de eszma földhözragadt szegény ördög minden befolyás nélkül. Befolyásuk a városka kapitalistáinak van, a görög-keleti vallású, az itt mindenütt jól szervezett görög iskolákban valami fölületes hellén mázt magukra szedett, már európai ruhát is viselő orthodox albánoknak, kiknek hihetetlen korrupciósága és megvásárolhatósága a most versengő két hatalomnak, mint annakidején a monarkának és Itáliának, bizonyára sok fejtörést és még több kiadást okoz. Próbáltam beszélgetés közben véleményüket kihozni a jövőt illetőleg, de a válasz a legtöbbször dodonai volt, vagy pedig aszerint igazodott, hogy szerb vagy olasz ügynöknek néztek-e. Nem tudták megérteni és elhinni azt, hogy a mai időkben valakinek kedve legyen mint semleges kíváncsinak, ebben a politikai kupecek-

től nyüzsgő, bizonytalan sorsnak élébenező országban kóborolnia, amelynek lakossága, aszerint hogy több dinár vagy több lira csörög a zsebében (a legtöbbször mindakettő), a határon felvonult szerbek vagy pedig az olasz hajóhad megjelenését várja. Az albániai katolikusoknak a magatartása sem egyöntetű, moha logikusnak vélné az ember, hogy ezek az orthodox szerbekkel szemben Olaszországot támogatják. Hogy ez nem így van, azt legfényesebben Don Loso Caki albán püspök legutóbbi lázadása bizonyítja, aki a fölkelés leszerelése óta a boszniai Tuzlában tartózkodik, szerb védelem alatt. Általában úgy látszik, mintha az emberek inkább az olasz aspirációk teljesülésében hinnednek. Nagyon imponál nekik, hogy Jugoszlávia kénytelen volt az albán kormányhoz intézett ultimátumszerű jegyzéket visszavonni. Ezt itt úgy kommentálják, hogy Jugoszlávia nem érzi magát elég erősnek arra, hogy a jelen pillanatban a végsőkéig feszítse a húrt.

A városban fegyveres albánt is látni, de egyenruhás katonát csak keveset. Ezek is valami rendőralakulathoz tartoznak. Az albán katonaság szervezése most folyik egy olasz bizottság vezetése alatt. Elvben ki van mondva az általános védkötelezettség, de aki az ország viszonyait ismeri, az tudja, hogy itt a törvényeket megfelelő eszközök hiányában végrehajtani nem lehet. A félvad és semmiféle hatalomnak nem engedelmeskedő északalbániai törzsek hadkötelesei közül az vonul be katonai kiképzésre, aki éppen akar. Délalbániában a helyzet állítólag valamivel jobb és innen Achmed Zogu kormánya kap annyi nioncot, amennyivel a kisszámú kiképző kereteket valahogyan ki bírja tölteni. A sorkatonaság egvelőre csak egy cifrán felöltöztetett és igen jól fizett, albán viszonyok szerint tehát eléggé megbízható testőrgárdából, öt ezredesből, két hegyiüzetből és egy lovasszázadból áll, a többi csapatot felállítására még a jövő álma, mely valószínűleg csak akkor fog megvalósulni, ha Olaszországnak módjában lesz ezen a számára úgy gazdaságilag, mint stratégiailag nélkülözhetetlen területen vaskézrel rendet teremteni. Addig, míg ez nem történik meg, egy európai értelemben vett, a mindenkor politikától független, föltétlenül használható albán hadsereg megszervezése csak illúzió, hiú próbálkozás marad, mert a félvad albán parasztnak emberemlékezet óta

mai rendszere azoknak a követelményeknek, amelyeket az őrsparancsnokkal szemben támasztanunk kell és azoknak a fontos területi érdekeknek, amelyek az őrsparancsnok személyes értékéhez fűződnek? Én azt hiszem, hogy nem.

Már említettem a háború előtti esendőrképzésnek azt a nagy hátrányát, hogy az egyes tanfolyamok között a fokozatokat nem valóban nívóbeli különbség, hanem csak a megtanulandó paragrafusok nagyobb vagy kisebb száma jelezte. Az őrsparancsnokképző tanfolyam tananyaga — különösen a tanfolyam tartamához mérten — valóban terjedelmes, de voltaképpen nem egyéb, mint egy kibővített járőrvezetői tanfolyam, amelyen az őrsügyvitelt is tanítják. Közepes nívójú szakképzést nyújt, semmi egyebet; 8 hónap alatt ez is szép eredmény, de egy olyan őrsparancsnoknak, amelyenre nekünk szükségünk van, kevés.

A esendőrség számára külön, egyelőre három évfolyamú őrsparancsnokképző intézetet kellene felállítani.

Képzelem, mennyire megrökönyödött az olvasó egy ilyen hallatlanul fantasztikus kívánság olvastára. Persze, ha azt mondtam volna, hogy egy állami erdőőrnek kétéves iskolát kell végeznie, vagy hogy egy vincellértől, egy botosispántól két-hároméves szőlészeti, illetve földművesiskola elvégzését kívánják meg, vagy hogy a laka-

semmiféle központi hatalom nem tudott parancsolni, csak a törzsfőnökök, akik mint azelőtt, úgy most is, áruba boesátják a legtöbbször igen kétes értékű támogatásukat. Tudnivaló ugyanis, hogy a tiranai kormány hatalma a gyakorlatban még inkább csak a városokra terjed ki, míg a lakosság óriási többségét kitevő falusi és hegyi törzsek a homéroszelőtti időkre emlékeztető primitív viszonyok között, mindenkitől teljesen függetlenül élnek s a pénz- és véradót rajtuk behajtani eddig még semmiféle uralomnak sem sikerült. Minden törzs egy kis arisztokratikus köztársaság, az elnök, az ú. n. „hajraktar“ uralma alatt, aki hadvezér, bíró, sokszor pap is egy személyben. A törzsfőnök méltósága apáról fiúra száll. Közgei a „vojvodák“, a községi előljárók, kiknek méltósága szintén örökölhető. Az albán nép két főcsaládja a gheg és a toszk nép számtalan apró törzsré oszlik, melyek főnökei, ha nem kenyeretik le őket. Tudomást sem vesznek arról, hogy Tiranában, Sztambulban, Rómában vagy bárhol egy névleges központi hatalom is létezik. A durazzói kétes kinézésű kávéházak és piszkos lebujok tömve vannak suttogva vitafköző városi albánokkal és ijesztő kinézésű, marcona hegylakókkal, kiknek az egész viselkedésén meglátszik, hogy alkudoznak egymással. Ezen utóbbiak bizonyára a független törzsek kiküldöttei.

Durazzóban, a durazzo—tiranai úton, hol elég nagy a forgalom s ahol esendőrség is cirkál, a közbiztonsági állapotok kielégítőnek látszanak s az idegen is egész bátran közlekedhetik. A hegyek között a viszonyok még mindig olyan bizonytalanok, mint voltak a laza török uralom idejében. Most egy angol katonai misszió próbálkozik az albán esendőrség megszervezésével. Megnéztem egy ilyen vidéki őrsöt, melynek parancsnoka, L. albán százados, aki magyarul is nagyon jól beszél (a háború alatt magyar tolmács is volt Skutariban), a legkedvesebb módon fogadott, kérdéseimre a legelőzékenyebb módon válaszolt és megígérte, hogy a Csendőrségi Lapok részére meg fogja küldeni az albán esendőrség szolgálati szabályzatát és néhány fényképet is. Érdekes, hogy az albán esendőrség egyenruhája a volt osztrák-magyar tüzérség tábori egyenruhájával teljesen azonos, még a rendfokozati jelvények is. A szolgálati szabályzat részben az angol rendőrség, részben pedig az osztrák esendőrség szabályzatának majdnem szószórinti másolata. A esendőrség felszerelése jó, fizetését aranyban kapja. Az eddig felállított őrsök

tossegédnek három évi tanonckodás és két-három évi gyakorlat után négyévfolyamú vas- és fémipari szakiskolát kell elvégeznie, ha művezető akar lenni, azt mindenki természetesnek találná. Az is természetes, hogy a honvéd továbbszolgáló altisztnak Jutason négyéves altisztképző iskolát kell végeznie, csak egyedül az nem volna-e természetes, hogy ugyanezt a esendőr őrsparancsnoktól is megkívánjuk? Vajjon nincsen-e a esendőr őrsparancsnok állása olyan fontos, mint egy honvéd altiszté, vajjon nem kíván-e meg egy őrsnek a vezetése és egy egész örskörlet közbiztonságának felelős felügyelete annyi szakképzettséget és intellektuális rátermettséget, mint teszem azt egy szolgálatvezető altiszt állása a századnál? És ha igen, akkor szabad-e megengednünk a honvéd és a esendőr tiszt-helyettes között akkora különbséget, amekkora egy négy évfolyamú kiváló tanintézet és egy 8 hónapos improvizált tanfolyam között van? Ugye, hogy nem.

Anélkül, hogy a honvéd altisztikar derék tagjait önérzetükben csak a legtávolabbról is megakarnám sérteni, meg kell állapítanom azt az egyébként közismert és természetes tényt, hogy a esendőr altisztek eddig szellemi téren kedvezőbb körülmények között voltak, mint honvéd bajtársaik, mert hiszen a szolgálatuk igen intenzív szellemi munkát követelt meg és inkább rákényszerí-

(összesen körülbelül 2—3000 ember) főleg a városokban és a főbb közlekedési utak mentén teljesítemek szolgálatot.

Emlékszem, a háború alatti osztrák-magyar megszállás alatt a monarchia is állított fel ilyen esendőr-alakulatokat, de akkor igen keserves tapasztalatokat szerzett velük. Próbáltam minden rendű és rangú albán véleményét a jelenlegi esendőrségről megtudni, de a válasz nagyon különböző volt. Az egyik halkán füttyült (a tetszés jele), a másik a vállát vonogatta és vigyorgott, a harmadik Allahot áldotta, hogy már ez is van. Egy itt lakó idegen úr pedig kivette a browningját és arra mutatva, egyszerűen megjegyezte, hogy ez az ő esendőrsége... Lehet, hogy ez a vélemény kissé túlszigorú, de alapja lehet, mert az intézmény teljesen új.

A jövőt illetően az idegen kolónia véleménye teljesen födi az enyémet: nagyon sok vér fog még ezen a barbár, kulturálatlan területen folyni, amíg az érdekelt hatalmak valamelyike — mert az albán erre saját erejéből teljesen képtelen — a félvad, tekintélyt ismermi nem akaró törzseket be tudja majd törni és olyan állapotokat teremt, melyek a mi felfogásunk szerinti rend, személy- és vagyonsbiztonság fogalmát megközelítik és a parlagon heverő természeti kincsek nyugodt kiaknázását lehetővé teszik. Ez a hatalom pedig egybehangzó vélemény szerint elsősorban Olaszország lehet, nem pedig a másik aspiráns, aki új területein, különösen a szomszédos Montenegróban és Macedóniában a legnagyobb közigazgatási és közbiztonsági nehézségekkel küzd.

Durazzóból egy olasz gőzösön, mely sem jobb, sem gyorsabb, mint az itt közlekedő jugoszláv társaság hajói, folytattam utamat Valona felé, főleg azért, hogy a jugoszláv hajó utasait érő partraszállási kellemetlenségektől megszabaduljak.

A széles félkörben kanyarodó, magas hegyektől övezett öböl előtt mered ki a tengerre az adriai Gibraltár, Saseno szigete. Az épen igen kedvező világításban keményen rajzolódnak ki az Olaszországban immár életkérdéssé vált valonai hadikikötő bejáratát őrző olasz parti ütegek kontúrjai. Ez a sziget Olaszországnak az egyedüli közvetlen birtoka Albániában; a szigettől majdnem egyforma széles két szorosra osztott bejárat két csücskén, a Svermesti és Linguetta foko-

tette őket az elméleti önképzésre, mint a majdnem kizáróan gyakorlatilag tevékenykedő honvéd bajtársaikat. Jutast azonban már a mi altisztjeink semmi esetre sem lesznek képesek másként behozni, mint egy másik Jutással. Nem a hiúság és a versengési vágy, hanem a testület színvonala, tekintélye, jóhírneve és a szolgálat érdeke követelik, hogy hozzuk.

A Csendőrségi Lapok egyik közelebbi számában Balogh Béla százados úr is fejtegette igen érdekesen a csendőrségi oktatás és kiképzés kérdését. Cikkében kívánatosnak jelzi, hogy a csendőr tiszt-helyettesek 4 polgári iskolai képzettséggel bírjanak, illetve, hogy a járőrvezetői és őrsparancsnokképző tanfolyamok 2—2 középiskolai végzettséggel egyenlő értékűeknek nyilvánítottassanak.

Nem fér kétség ahhoz, hogy a négy középiskolai végzettség már egy bizonyos intellektuális színvonalat biztosít és hogy a csendőrségi szakiképzés terén is magasabb követelményeket lehetne támasztani olyan hallgatókkal szemben, akik ahhoz az alapot már a polgári életben megszerezték. Minél több, négy középiskolát végzett jelentkezőnk volna tehát, annál könnyebb volna legénységi oktatásunk színvonalát emelni. Én azonban mindezek dacára is azon a véleményen vagyok, hogy négy középiskolát végzett csendőrökre nincsen elkerülhetetlenül szükségünk. Nem tudom, bajtársaim hogy

kon is látni erődítményekhez hasonló művek nyomait. Nem tudja az ember, régi romok ezek, avagy újabb keletű dolgok, melyek mögött nehéz ágyuk rejtőznek?

Itt a helyszínen látni csak igazán, hogy Olaszországra mi csoda veszedelmet jelentene az olasz parttól alig negyven tengeri mérföldnyi távolságra fekvő, az otrantói szoros bejáratát feltétlenül uraló valonai kikötő egy idegen hatalom kezén. Az öböl könnyen és jól megerősíthető, belül tágas. Példának hozom föl, hogy egy alkalommal az angol földközi tengeri hajóraj ötven hajója horgonyzott és kényelmesen elfért benne. A most jugoszláv kézen levő Cattaro után ez a keleti Adria legjobb és legnagyobb, legkönnyebben védhető hadikikötője és épen a legkritikusabb helyen fekszik, ahonnan az Adriát aránylag csekély erővel, egy-két tucat tengeraltjáróval úgy el lehet zárni, mint egy zsáknak a száját. A másik part olasz kikötői Valonához képest rosszak és kiesinyek. Igaz, ma az Albániára aspiráló másik államnak haditengerészete alig van, de hamarosan lehet, mint ahogy a német vagy japáni tengerészlet rövid néhány év alatt nőtt a semmiből félelmes hatalommá. Aki ezt a képet látja, az meggyőződik arról, hogy Olaszország itt van és itt is fog maradni minden áron.

Szelid olajfaerdők között evez be a hajó a valonai mólóhoz, egy valóságos mólóhoz, melyet valamikor egy francia aszfalttársaság épített. Most az olaszok rendbe is hozták és ki is bővítették. Mondhatom, elég szokatlan kép Albániában. A kikötő és az innen két kilométernyire fekvő város képe igen szép. Egy magas hegy tetejéről egy romantikus várról néz le, melyet valamikor a keleti Adria birtokának fontosságát oly helyesen felismerő Velencei Köztársaság építtetett; alatta egy hirhedt, de az olaszok közelléte óta nagyon megszűnt rablófészek, Canina falu. Szomorú olajfák, hallgatag ciprusok és platánok között egy völgyben kanyarog be az út a város felé és néhány perc alatt Valona elegáns, karesú minaretjei között vagyunk, melyek mint hófehér felkiáltójelek emelkednek ki az ezen a vidéken gazdagnak mondható vegetáció haragos zöldjéből. A város különben látnivalóiban szegény és csak kitűnő földrajzi fekvésének és a birtokáért folytatott hatalmi versengésnek köszönheti, hogy nem maradt az, ami a török uralom alatt volt, egy kedves, bájos, de jelentéktelen balkán falu.

vannak vele, én őszintén megvallva nem mindig szereztem kedvező tapasztalatot azzal a néhány négy középiskolát végzett csendőrrel, aki eddig a kezem alatt szolgált. Mintha úgy vettem volna észre, hogy egy kissé túlbecsülték önmagukat a bajtársaikkal szemben anélkül, hogy általános csendőrségi értékük erre alapot adott volna nekik. Ebből következett aztán az is, hogy igényeikben nem voltak olyan szerények, mint középiskolával nem bíró bajtársaik s ezért nem is igen öregedtek meg a testületnél. El kell azonban ismernem, hogy volt olyan csendőröm is, akinél ennek éppen az ellenkezőjét tapasztaltam.

Ismétlem: jó, ha minél több 4 polgárit végzett jelentkezőnk akad, de ha nem akadnak, hiányukat a testület nem érzi meg. Arra azonban, hogy tiszt-helyetteseinkkel és őrsparancsnokainkkal a csendőrségnél végeztessük el a 4 polgárit, sem időnk sem lehetőségünk nincsen, de nem is volna érdemes, mert az ettől várható *praktikus* haszon nem áll arányban a reá fordítandó költséggel és fáradtsággal.

Mi a kiképzés kérdését sem kezelhetjük más szempontból, mint a szolgálat érdeke szempontjából. Ha a csendőrségi szakképzés ügye minden tekintetben kielégítően meg volna oldva, akkor, nem mondom, esetleg gondolkozhatnánk a polgári iskola elvégeztetéséről; addig azonban, amíg szakképzésünk annyi kívánnivalót hagy fenn, örülnünk kell, ha egyelőre ezt meg tudjuk oldani.

A modern kulturprogramm egyik sarkalatos tétele, hogy a fősúlyt nem az improduktív ügynevezett általános intelligencia fejlesztésére, hanem a szakkiképzésre kell fordítani. A túlnyomó részben klasszikus és elvont tárgyakkal foglalkozó humanisztikus gimnáziumokat kultuszkormányunk is mindinkább háttérbe szorítja s helyettük a reál-gimnáziumokat, a reáliskolákat, a kereskedelmi, az ipari és mezőgazdasági középiskolákat fejleszti, mert ezek nem a könyvtárak és levéltárak számára, hanem az élet számára készítik elő a hallgatóikat. Nagyon természetes, hogy a szakkiképzés mellett az általános intelligencia fejlesztését sem hanyagolják el, csak éppen, hogy nem fektetnek reá nagyobb súlyt, mint amennyi okvetlenül szükséges.

Őrsparancsnokaink és tiszt-helyetteseink természetesen csak magánúton végezhetnék el a négy polgárit, a magántanulástól pedig nem lehet azt az eredményt várni, mintha az illető a négy osztályt rendes tanuló gyanánt végezte volna el. Ezzel szemben határozottan merem állítani, hogy egy hároméves őrsparancsnokképző iskola a szakkiképzés mellett olyan általános intelligenciát is tudna biztosítani, amely a négy középiskolát legalábbis megközelítené.

Azt, hogy a kultuszminiszter úr a járőrvezetői és őrsparancsnokképző tanfolyamokat két-két középiskolai végzettséggel egyenlő értékűeknek nyilvánítsa, teljesen kilátástalannak tartom. A dolog ugyanis nem olyan egyszerű; ezt csakis egy, külön az őrsparancsnokképző iskolára vonatkozó törvénnyel lehetne kimondani, rendeleti úton nem. Az iskolatípusokat törvény állapítja meg, törvény mondja ki, hogy az egyes iskolatípusokban milyen tárgyakat heti hány órában kell előadni, vagyis ugyanezt az őrsparancsnokképző tanfolyam szá-

mára is törvénynek kellene megállapítania. Ehhez mindenekelőtt arra volna szükség, hogy a két tanfolyam tanterve a kultuszminiszter úrral közöltesék, másodsor pedig, hogy a két tanfolyam felett pedagógiai szempontból a kultuszminiszter úr részére ellenőrzési jog biztosítsassék. A tantervekkel ugyanesak meg lennének akadáva, hiszen az őrsparancsnokképző tanfolyam tananyaga 60—70 százalékban ugyanaz, mint a járőrvezetői tanfolyamé: a két tanfolyam tananyaga között semmi esetre sincsen akkora különbség, mint mondjuk a polgári iskola két alsó és két felső osztályának az anyaga között. Egészen bizonyos, hogy a kultuszminiszter úr olyan pedagógiai követelményekkel lépne fel a két tanfolyammal szemben, amelyeknek — különösen nyolc hónap alatt — a mai körülmények között nem tudnánk megfelelni.

Egy, a kultuszminiszter úrral egyetértően megállapított tantervű hároméves őrsparancsnokképző iskolát esetleg nem lenne lehetetlen alsófokú szakiskolának minősíteni és bizonyítványának érvényességét elismertetni, ámbár még ennek is volna akadálya éppen elég.

Én itt az őrsparancsnokképzést illetően csak magát a gondolatot szándékoztam felvetni, anélkül, hogy annak bővebb részleteibe bocsátkozni óhajtanék, mégis szükségesnek látom az elmondottakat még az alábbiakkal kiegészíteni:

Azt, hogy valaki őrsparancsnokképző tanfolyamba alkalmas-e vagy sem, az első három szolgálati év alatt már rendszerint meg lehet állapítani. Én tehát három évben állapítanám meg azt a minimumot, amely után valakit az őrsparancsnokképző iskolába javaslatba lehetne hozni. Feltéve tehát, hogy valakit 21 éves korában soroztak be a csendőrséghez, az 24 éves korában lépne be végleg a testületbe, 27 éves korában kerülne be az őrsparancsnokképző iskolába és 30 éves korában végezné azt el úgy, hogy, mondjuk 1—2 évi helyetteskedést is feltételezve, 32 éves korában őrsparancsnok lenne. Aki később kerülne be az őrsparancsnokképzőbe, az természetesen annyival később lenne őrsparancsnokká, a bevezénylendőkre nézve azonban feltétlenül meg kellene állapítani egy bizonyos korhatárt, nehogy túlidős emberek kerüljenek az iskolába.

A felvételt okvetlenül felvételi vizsgához kellene kötni. Nem kételkedem benne, hogy minden parancsnok a lehető leglelküismeretesebben válogatná ki azokat az alárendeltjeit, akiket bevezénylésre javaslatba hoz, mégis azt, hogy a jelentkező szellemi tekintetben megüti-e a kívánt mértéket, elsősorban csak az iskola tanárai tudják elbírálni, akiknek ebben a tekintetben tapasztalatuk volna. A pszichotechnikai vizsgálat megisméltése is üdvös lenne, mert a felvételi vizsgával egyetemben biztosítaná, hogy az iskolába valóban csak a legkiválóbbak és ne esetleg a legjobb összeköttetésekkel bírók jussanak be.

Átlagban 1000 őrsöt és 15 évi őrsparancsnoki szolgálatot véve alapul, a hallgatók számának évfolyamonként 60—65 főnek kellene lennie; az első évfolyamba — a fogyatéokra számítva — 10—15%-kal többet lehetne felvenni, az iskola létszáma tehát kb. 200—210 fő lenne. (Megjegyezni kívánom, hogy én eredetileg nem három, hanem négyévfolyamú őrsparancsnokképző iskolára gon-

doltam, egyelőre azonban elég lenne három évfolyam is. A tananyag mutatná meg, hogy negyedik évfolyamra is lesz-e szükség vagy sem. Ha az iskola megvalósulna, biztos vagyok benne, hogy az 4—5 év alatt négyévfolyamúvá fejlődne.)

Ahhoz azonban, hogy egy ilyen őrsparancsnokképző iskolát fel lehessen állítani, sok mindenre volna szükség. Mindenekelőtt megfelelő épületre. Egy ilyen iskolát nem lehetne ideiglenes elhelyezésben felállítani, sem pedig szegényes felszereléssel ellátni. Vagy érdemes megcsinálni, vagy nem; ha érdemes, akkor nem szabad sajnálni tőle az áldozatot.

Én a nagyváradi országos csendőriskolára gondoltam. Nagyváradot előbb-utóbb visszakapjuk — egyelőre örülni fogunk ennek is — és akkor visszakapjuk a mi gyönyörű országos csendőriskolánkat is, az pedig erre a célra kiválóan alkalmas lenne. Nem tudom, hogy addig ideiglenesen nem lehetne-e az őrsparancsnoki iskolát valahol másutt felállítani, talán Szombathelyen. Először úgyszólván csak az első évfolyamot lehetne felállítani és csak utána fokozatosan a többi, a teljes felállításig tehát két év telne el.

Az őrsparancsnokképző iskola tantervével itt egyáltalában nem foglalkozom, még általánosságban sem, mert az sokkal alaposabb megfontolást és gondosabb előkészítést igényel, semhogy itt róla akár csak általánosságban is beszélni lehetne.

Az őrsparancsnoki vizsga leteltével azután a legénységre nézve a vizsgák sorozata le is zárulna. Ilyen alapos őrsparancsnoki előkészítés után a szakasparancsnoki vizsgát már teljesen feleslegesnek tartanám, mert aki az őrsparancsnoki vizsgát leteszi, az kétségtelenül tudni fog annyit, hogy idővel szakasparancsnok is lehessen. A szakasparancsnoki vizsgának csak akkor lenne értelme, ha az az őrsparancsnoki vizsgával szemben a szaktudásnak egy magasabb fokozatát képviselné, ez már pedig egy kissé túlhajtott követelmény lenne. Ettől eltekintve azonban a szakasparancsnoki állásra való egyéni rátermettség a kinevezés előtt elbírálás tárgyává tétetnék, vagyis csak az az őrsparancsnok lenne szakasparancsnokká kinevezhető, aki erre az állásra kifejezetten minősítve lenne.

Ha az őrsparancsnokképző iskola hivatása magaslatán fog állani — pillanatig sem kétlem, hogy úgy lesz — akkor a legénységi oktatás problémáját is egy csapásra meg fogja oldani. Akkor aztán nyugodtan ki lehet majd mondani, hogy az őrsparancsnok, aki őrsén a legénység oktatása terén eredményt el nem ér, „jó“ minősültséget még akkor sem kaphat, ha a kívánalmaknak egyébként megfelel.

Néhány szóval ki kell itt térnem egy olyan körülményre, amelyet sokszor hall az ember, nevezetesen, hogy az őrsparancsnok irodai elfoglaltsága ma olyan nagy, hogy a legjobb akarat mellett sem képes magának időt szakítani arra, hogy a legénység oktatásával annyit foglalkozzék, amennyit kellene.

Nem vitatom, hogy az őrsparancsnoknak — és általában minden parancsnoknak — ma sokkal nagyobb az elfoglaltsága, mint a háború előtt volt. Ennek azonban természetes okai vannak. Két évvel ezelőtt egy nagy gyártelepet néztem meg, többek között a gyár villamostelepét is. Hatalmas



*Amit vissza kell szerezniünk: Zenta (városháza).*

kapcsoló-teremben a transzformátorok, manométerek, Ampére- és Volt-méterek, biztosítóablák, váltókapcsolók, színes jelzőlámpák komplikált tömege dolgozott köröskörül csendben, zajtalanul, az egész hatalmas teremben pedig egyetlenegy ember tett-vett valamit. Csodálkozva kérdeztem, hogy egyedül hogy képes erre a hatalmas és komplikált berendezésre felügyelni és azt kezelni, amire mosolyogva felelte: „Megy itt kérem, százados úr, magától minden, nem kell ide senki, én is csak azért vagyok itt, hogy ha éppen éppen mégis valami zavar történik, hát legyen itt valaki“.

Így voltunk valahogy mi is a háború előtt. Szolgálatunkat és munkánkat egészen a legapróbb részletekig fix utasítások, évtizedes rendelkezések stb. szabályozták; mindenki tudta a maga dolgát s el is végezte. Magától ment minden, mint a villanytelepen, simán, zökkenés nélkül. De a háború és a forradalom mindent felforgatott. Az évtizedes, valósággal dogmatikusan változatlan rendelkezéseket az idő túlhaladta s azokat csak ideiglenes, a viszonyok alakulása szerint változó rendeletekkel lehetett pótolni, mert végleges utasítások kiadására a viszonyok nem voltak eléggé kialakulva. Ez aztán különösen a személyi ügyek terén az írásbeli munka túltengését eredményezte. Minden gond és baj, ami az egyeseket személyileg érintette, végeredményben mind írással végződött: kérvénnyel, felterjesztéssel, döntéssel, engedélyezéssel, elutasítással, parancsal vagy rendelettel. De egyéb szolgálati ügyek elintézésénél is, mindenki kérdezett, felvilágosított, szabályozott stb. természetesen mind írásban.

Ezt az állapotot semmiféle újabb parancsal vagy rendelettel nem lehet megszüntetni, ennek csak egy orvossága van: minél jobb és részletesebb új utasítások kiadása, amelyek újra pontosan meg fogják szabni kinek-kinek a maga dolgát, hatáskörét, jogát és kötelességét. Ezen a téren a kezdeményező lépés már megtörtént s most már hova tovább, mindinkább számolni lehet az állapotok javulásával. Én azonban azt hiszem, hogy némelyek talán egy kissé többet is panaszkodnak, mint szabadna. Igaz, hogy ma az őrsök létszáma általában nagyobb, mint a háború előtt, de hát azért a háború előtt is voltak 20—30 fős városi őrsök, amelyeket az őrsparancsnok egy helytessel vezetett. Ma is inkább csak a nagy őrsök azok, amelyeken az őrsparancsnok erősebben igénybe van véve, ezekre nézve azonban a Szut. és a Csüsz. olyan könnyítéseket engedélyez, amelyek az őrsparancsnokot az eddigi állapottal szemben lényegesen tehermentesítik.

Ha eddig meg is történhetett, hogy az őrsparancsnok valóban nem ért reá a legénységével kellőképpen foglalkozni a sok irodai munka miatt, ezután már nem igen lesz lehetséges ezzel a kifogással előállani. Nem tudok olyan elfoglalt embert elképzelni, aki bármi olyanra reá ne érne, amit meg akar csinálni. Ezt különben sok őrsparancsnok be is bizonyítja azzal, hogy az alárendeltjei nem csak tanulnak, de tudnak is; már pedig minden utasítást és követelményt a jó őrsparancsnokra kell szabni, nem a rosszra.

Körülbelül így képelném én el a csendőr legénység kiképzését ujone korától egészen a szakasparancsnokká való kinevezéséig. Még csak két

speciális tanfolyamról szeretnék röviden megemlékezni: a nyomozó tanfolyamról és az irodai segéd-munkások tanfolyamáról.

Úgy tudom, hogy a nyomozó szakaszok rövid időn belül felállításra kerülnek. Természetes, hogy azokba a legjobb nyomozó csendőrök lesznek bevezényelve, akik szolgálatban polgári ruhát fognak viselni. A nyomozó szakaszok túlnyomó részben nehéz és komplikált bűnesetek nyomozásában fognak részt venni, elengedhetetlenül szükséges lesz tehát, hogy az abba bevezényelt csendőrök ne csak kiváló nyomozási *képességgel*, hanem *tudással* is rendelkezzenek. Akinek jó hangja és jó hallása van, az még nem operaénekes, ha az ahhoz szükséges tudást is meg nem szerzi. Azt hiszem azért, hogy a nyomozó szakaszok legénysége részére szükséges lesz Budapesten egy pár hónapos tanfolyamot rendezni, amelyen azonban kizáróan a bűnügyi nyomozás elméleti és gyakorlati ismereteinek elsajátításával foglalkoznának. A tanfolyamot azért kellene Budapesten rendezni, mert ott a hallgatóknak módjukban állana az állami rendőrség detektívtestületének a működését is tanulmányozni és sok olyan intézményt megtekinteni, amit vidéken nem lehetne nekik megmutatni. De ezenkívül is a polgári ruhában való nyomozás, megfigyelés stb. technikája annyira különbözik az egyenruhában való nyomozásétól, hogy egy speciálisan erre előkészítő tanfolyam nélkül a legénységnek — különösen az első időben — nagyon sok nehézséggel kellene megküzdnie.

Az irodai segéd-munkások kiképzésére eddig csak az úgynevezett törzsőrmesteri tanfolyam, illetve a törzsőrmesteri vizsga szolgált. A kiképzés majdnem kizáróan gazdaságkezelési tárgyakra szorítkozott, holott a gazdasági tiszthelyettesek nagy része olyan helyre volt beosztva, ahol gazdaságkezelési teendőkkel egyáltalában nem foglalkozott. Most, hogy az irodai segéd-munkások két csoportra, közigazgatási és gazdasági segéd-munkásokra oszlanak, természetesen, hogy kiképzésüket is külön kell választani egymástól.

A gazdasági tiszthelyettesek tanfolyamában a fősúlyt a gazdasági szaktantárgyak mellett a számtanra helyezném; a közönséges számtanból a négy alapműveletet, a tizedes- és közönséges törteket, százalékszámítást, kamatszámítást és az egyszerű és összetett hármasszabályt teljes terjedelmében át kellene venni. Gépírás, szép- és helyesírás oktatása szintén kívánatos lenne.

A közigazgatási segéd-munkások túlnyomó részben olyan tiszthelyettesekből fognak a jövőben kikerülni, akik közbiztonsági szolgálatra vagy egyáltalában nem, vagy csak kevésbé alkalmasak. Tekintve, hogy a tiszthelyettesek már rendszerint hosszabb szolgálati idővel bírnak, valószínű, hogy az irodai szolgálatra vezényelendők legnagyobb része már annyira jártas lesz az irodakezelési szolgálatban, hogy új teendőit tanfolyam nélkül is meg tudja tanulni. Azért ezek részére nem lesz szükség formális tanfolyamot rendezni, elég volna, ha az egy állomáson levő új segéd-munkásokat valaki heti 2—3 órában a gépírásra, esetleg a szép- és helyesírásra oktatná.

Ha mégis előfordulna, hogy közigazgatási segéd-munkások számára tanfolyamot kellene rendezni, úgy annak tananyagát körülbelül úgy kel-

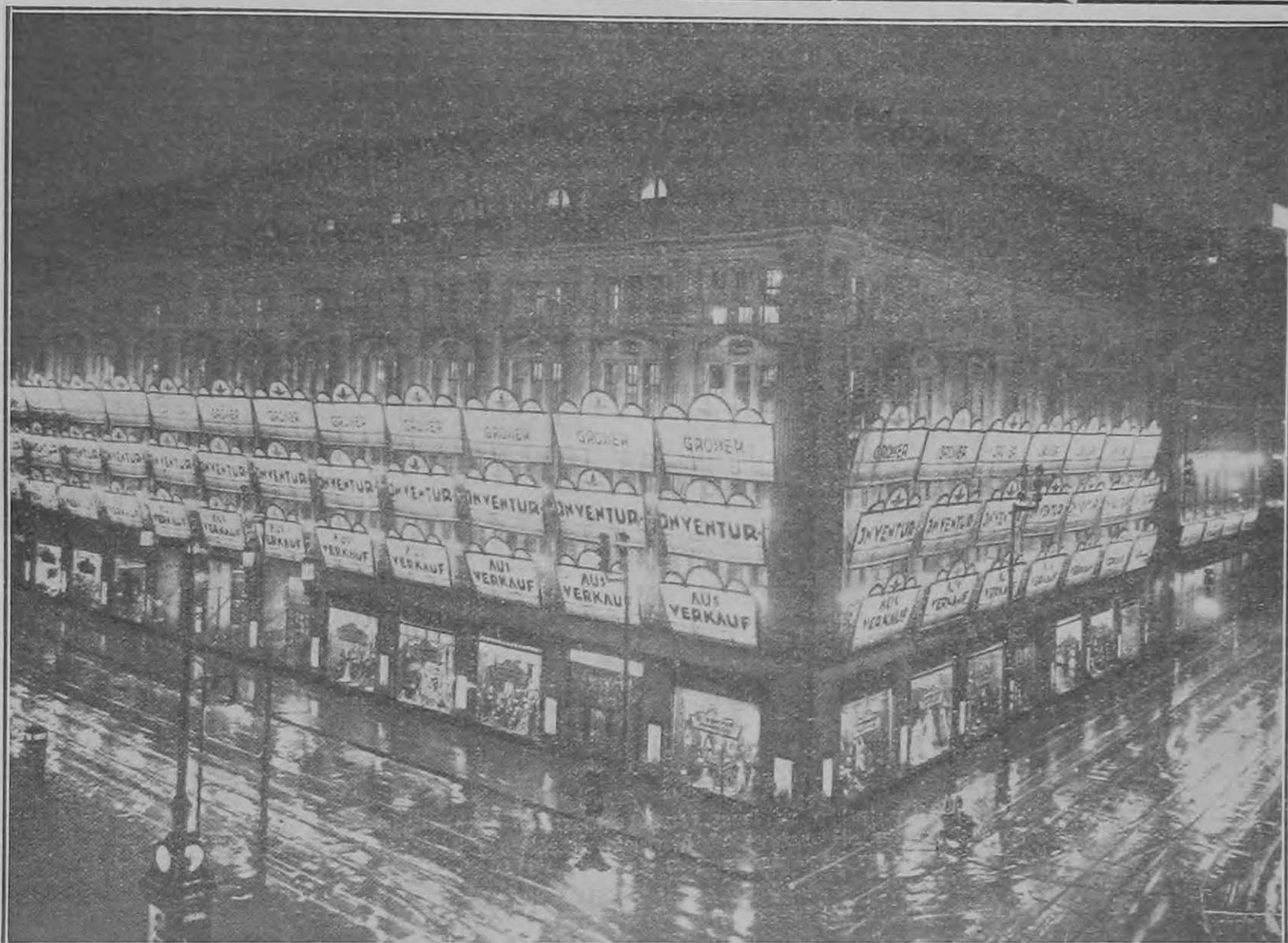
lene összeállítani, mint ahogy pl. a belügyi vagy az igazságügyi kezelői tanfolyamok tananyaga van összeállítva. Mindenféle csendőrségi szaktantárgyat mellőzni kellene, mert erre a segéd-munkásoknak amúgy sincsen szükségük. Egy 3—4 hónapos tanfolyam teljesen elegendő lenne.

Az iskolák és tanfolyamok kérdésével végeztem. Aki az egészet felületesen végigolvassa, az talán úgy találja, mintha a tanfolyamok és a vizsgák száma egy kissé sok lenne, pedig egyáltalában semmivel sem több, mint ma, legfeljebb egyik-másik tanfolyamnak a tartama van a szükség szerint meghosszabbítva. Hogy valamivel többet vagy talán inkább csak rendszeresebben kellene tanulni, mint ma, az természetes, hiszen a célunk az, hogy többet tudjunk, több tudás pedig több tanulás nélkül nem létezik. A csendőr hálás lehet érte a tesületnek, mert amit itt megtanul, az dúsán kamatozó tőkét jelent számára nemcsak itt, hanem az életben is. A puskáját, zubbonyát leszereli, ha kilép, de a tudását magával viszi s második nyugdíjat biztosít vele magának.

Még csak az egyes tantárgyakra vonatkozóan szeretnék egy-néhány szerény megjegyzést tenni.

A csendőrségi tantárgyaknak az örsökön oktatott terjedelmét általánosságban elegendőnek tartom, mindenesetre szükséges lesz azonban, hogy az oktatási és kiképzési utasítás megszerkesztése alkalmával az egész tananyag újra alapos revízió alá vétessék abból a szempontból, hogy a csendőr azt, amire szüksége van, mind megtanulja, de fölöslegesen semmit. Ha a tananyag két évre lenne beosztva, úgy biztosítva lenne, hogy a csendőr azon ne csak — hogy úgy mondjam — átszaladjon, hanem hogy azt alaposan meg is tanulja. Általában úgy szokott lenni, hogy nemcsak az örsparancsnok, de némely szemlélő előljáró is a fősúlyt csak az utolsó 2—3 hét tananyagára szokta fektetni, ezért aztán a csendőr az anyagot gyorsan, felületesen veszi át, úgy, hogy a szombatnapi vizsga alkalmával tudja, de aztán éppen olyan hamar el is felejt.

A *bűnügyi nyomozás* oktatásába talán egy kissé több gyakorlatot lehetne belevinni, nehogy az egész tantárgy túlságosan elméletivé váljék és a gyakorlati élettől eltávolodjék. Elméletileg feladott gyakorlati példák a célnak nem mindig felelnek meg; a példa komplikáltsága kedvéért sokszor egészen valószínűtlen feltevésekkel vagy következtetésekkel találkozunk. Persze a való életet tökéletesen nem lehet utánozni, nem lehet gyilkolni és lopni, hogy azután legyen mit kideríteni, de azért meg lehet találni a módját, hogy a nyomozás oktatásával a tantermen kívül is foglalkozunk. Egészen jól meg lehet tenni pl., hogy az oktató egy előre megállapított feltevés alapján elkészít egy helyszínt, amelyen a hallgatóknak helyszíni szemlét kell tartaniok s a látottakat le kell írniok. Hullahelyzetek imitálására viaszfejjel ellátott, házilag is elkészíthető bábuk használhatók. Egy másik feladat az lehet, hogy a hallgatók a helyszínen talált nyomokból következtetéseket vonjanak le. Ujjlenyomatok keresése, feltalálása és biztosítása szintén jó feladat. Személyek leírását a hallgatók egymáson, tárgyak leírását egymás használati tárgyain gyakorolhatják. A Csendőrségi Lapokban közölt gyakorlati nyomo-



Berlinben felépítették a világ legnagyobb elektromos telepét, mert az eddigi villamosművek nem bírtak annyi áramot szolgáltatni, amennyi a fényreklámok táplálására elegendő lett volna. Ha ránézünk erre a kivilágított hatalmas áruházra, fogalmat alkothatunk magunknak ezen reklám méreteiről.

zási esetek az oktatásnak szintén jó támpontokat nyújthatnak. Három-négy hallgatóval egész kis — előre megbeszélte — jeleneteket lehet eljátszatni, amelyeket 8—10 más hallgató különböző helyről figyel. A tanukat más hallgatóknak ki kell kérdezniök s ebből a tényállást meg kell állapítaniok. Az ilyen kísérleteken a legénység szívesen vesz részt, mert érdekesek és tanulságosak. Egyébként a bűnügyi nyomozás oktatásánál mindig számolnunk kell azzal, hogy az elsősorban tehetség, másodsorban pedig intelligencia dolga; ezek hiányában túlzott igényeket támasztani nem szabad.

A földrajz, történelem oktatása egy kissé nehezen megy, hiszen az anyaggal elsősorban az örsparancsnoknak kellene behatóan foglalkoznia. A tananyag terjedelmét célszerű lenne egészen pontosan precizirozni, mert a követelményekben nagy különbségeket lehet látni. Egészen részletes történelmet természetesen nem lehet követelni, kár is volna az oktatásra fordított időért; nézetem szerint teljesen elegendő, ha a csendőr hazánk történelmének fontosabb eseményeit és kiemelkedőbb alakjait ismeri.

A földrajzban mintha túlságosan Csonkamagyarországon lenne a hangsúly, pedig az oktatásnak mindig Nagymagyarország kereteiben kellene történnie, Csonkamagyarországot csak összehasonlítóképpen, veszteségeink illusztrálására kellene megemlíteni.

Abban az esetben, ha a levelező oktatást meg lehetne valósítani, annak keretében az írásbeli feladatokat is központilag lehetne kiadni. Ezzel nemcsak egységes írásbeli kiképzést lehetne biztosítani, hanem el lehetne kerülni azt is, hogy a követelmények szárnyankint különbözzenek. Nagyon sok igazán talpraesett, a célnak kiválóan megfelelő feladatot lehet olvasni, ezeket kár egy szárny örsre korlátozni. A feladatok központi kiadása esetén egy héten minden esendőr ugyanazt a feladatot dolgozná ki, ezáltal az egyes esendőrök munkájának az összehasonlítása, a kidolgozatok közös felolvasása és megbeszélése is lehetővé válnék, ami a feladatoknak az oktatás szempontjából való értékét növelné.

Az iskolák és az örsök tantervéből nagyon hiányzik a helyesírás oktatása. Az ideális az lenne, ha a magyar nyelvtant is oktatni lehetne, legalább a mondattanig, erre azonban egyelőre nem gondolhatunk. A helyesírást általában meglehetősen későre szokták elsajátítani a csendőreink, már aki egyáltalában elsajátítja, holott rendszeres oktatás mellett azt legalább főbb alapelveiben 2—3 év alatt mindenki könnyen elsajátíthatná. A helyesírás és helyes fogalmazás oktatása szempontjából különösen bevált az az eljárás, hogy a fogalmazványokban levő helyesírási és mondatszerkesztési hibákat sem a szakasz-, sem a szárnyparancsnok nem javítja ki, hanem csak aláhúzza s a fo-

galmazványt szerkesztett esendőr kötelessége az aláhúzott szavakat vagy mondatokat a fogalmazvány bal hasábjára helyesen kiírni, amit az őrsparancsnok ellenőriz és felülbírál. Annak, hogy a hibákat a szakasz- vagy szárnyparancsnok ki is javítsa, nincs értelme, mert az így kijavított fogalmazvány rendszerint irattárba kerül anélkül, hogy azt a szerkesztő esendőr újra látna volna, vagy hogy a szárnyparancsnok által eszközölt javításokat valaki végignézné.

A szépírást a esendőr csak akkor tudja elsajátítani, ha minél hosszabb időn át ír mintalapról I. oszt. írófüzetbe. A esendőrök általában igyekeznek lehetőleg mielőbb kikerülni az I. oszt. írók sorából és sok szárnyparancsnok mintegy az önképzésben tanúsított eredmény jutalmaképpen is elő szokott léptetni egyeseket II. osztályú íróvá. Pedig a korai előmozdításnak, különösen az első osztályból a másodikba, maga a esendőr látja sokszor helyrehozhatatlan kárát, mert írása nem lévén kellően megalapozva, mindig bizonytalan és karakternélküli lesz. Ennek bizonyossága az az általános esendőr írástípus, amelyről 90%-nyi biztonsággal meg lehet állapítani, hogy esendőr írása; minden egyéni jelleg nélküli, olvasható, de elrontott és nem tetszetős írás: ez mind az I. osztályból való túlkorai előmozdítás következménye. Én elvékint merném kimondani, hogy az a esendőr, akinek nincsen teljesen megállapodott, kiírt és könnyen olvasható írása, 3 évig semmiesetre sem léptethető elő II. osztályú íróvá, 3 év után is természetesen csak akkor, ha az I. oszt. követelményeinek teljesen megfelelt. A II. osztályból a III.-ba való előmozdításnak pedig csak akkor lehetne helye, ha az illető esendőr a helyesírást tollbamondás után is tökéletesen elsajátította.

Az írásbeli feladatokban a esendőrök túlnyomó részben eljárási szabályokat és módozatokat írnak le, holott az írásbeli feladatok elsősorban a fogalmazási képesség fejlesztésére szolgálnak. Hiszen igaz, hogy a esendőr akkor, amikor leírja, hogy ebben vagy abban az esetben mit csinál, tulajdonképpen szintén fogalmaz, csakhogy nekünk arra van szükségünk, hogy a esendőr speciálisan a bűnügyi feljelentések szerkesztésében szerezzon gyakorlatot, azért a fősúlyt is erre kellene fektetni, különösen olyan kevésbé mozgalmas őrsökön, ahol a esendőrnek nem igen van alkalma bűnügyi feljelentéseket szerkeszteni. Ahol elég alkalom van arra, hogy a esendőr magát a feljelentések szerkesztésében gyakorolja, ott természetesen mástárgyú feladatot is lehet adni, csak arra célszerű figyelni, hogy azok tárgya túlnyomó részben ne egyoldalúan a Szolgálati Utasításból, hanem a lehető legváltozatosabb tárgykörből vétesék.

Az írásbeli kidolgozatok a levélírás gyakorlására is jó alkalmat nyújtanak. Tapasztalatból mondhatom, hogy ebben a tekintetben legénységünk — az idősebbek is — alaposan reászorul az úthaigazításra.

A katonai szaktantárgyakat a háború előtti időben meglehetősen elhanyagoltuk, mert nem is volt szükségünk rá, hogy azokkal foglalkozzunk. A közbiztonság olyan szilárd alapokon nyugodott s ezt a szilárd közbiztonságot a esendőrség mögött olyan hatalmas hadsereg garantálta, hogy igazán

nem volt fontos, hogy a esendőrség katonai szempontból mennyire van kiképezve. A fontos csak az volt, hogy közbiztonsági szempontból jól kiképzett járőreink legyenek, amelyek normális viszonyok között rendet tudnak tartani a maguk körletében. A legkisebb zavar esetén már egész zászlóaljak és lovasosztályok álltak rendelkezésre úgy, hogy a esendőrség ilyenkor is megmaradhatott a maga hivatásának a keretében s nem volt szükség arra, hogy a maga feladata mellett a hadseregét is magára vállalja. Húsz-harminc esendőr összpontosítása már a ritkaságok közé tartozott, mert ahová ennél több esendőr kellett volna, oda már rendszerint katonaságot is vezényeltek.

Mindezek dacára tartozunk a régi esendőrségünknek azzal a megállapítással, hogy azok a esendőrök, akik a háború folyamán harcoló csapatokhoz nyertek beosztást, helyüket fényesen megállották. Még nem beszéltem olyan századparancsnokkal, aki a hozzá beosztott esendőrrel ne a legnagyobb elragadtatással nyilatkozott volna. A legtöbb esendőr azonnal szakaszparancsnok lett — ilyen célra is kérte őket a hadvezetőség — s ha eleinte szokatlan is volt nekik az új beosztás, egy-két hét alatt tökéletesen beletalálták magukat és hadseregbeli bajtársaikkal a versenyt minden tekintetben fényesen kiállották. (Más kérdés, hogy esendőröknek a harcoló csapatokhoz való beosztása egyáltalán helyes volt-e, de ezzel most itt nem akarok foglalkozni.)

A háború után a viszonyok gyökeresen megváltoztak. A forradalmak a közbiztonságot alaposan megrázkódtatták; a hadsereg aránytalanul kisebb lett s a esendőrség feladatköre lényegesen kibővült. Aki a mai viszonyokat a háború előttiékel összehasonlítja s aki a különbség felett csak egy kissé is gondolkodik, az semmiesetre sem helyezkedhet arra az álláspontra, hogy ami a háború előtt jó és elég volt, annak ma is jónak és elégnek kell lennie. A esendőrnek ma tudnia kell harcolni is, mert sohasem tudja, mikor lehet reá szüksége. Ha nem lesz reá szükség, annál jobb, de ha lesz, akkor minden mulasztás keservesen meg fogja magát boszulni.

A kérdés lényege csak az, hogy milyen terjedelmű katonai kiképzésre van a esendőrnek szüksége?

Nálunk a katonai kiképzés terjedelmének két körülmény szab határt; a kiképzés célja és lehetősége.

A kiképzés célja nem lehet más, mint hogy a esendőrség az ország belső rendjét minden körülmények között biztosítani tudja, vagyis, hogy minden olyan ellenfelet, amely az ország rendjét veszélyeztetheti, egymagában is feltétlenül le tudjon küzdeni. A saját és külföldi tapasztalatok alapján ilyen ellenfél gyanánt nagyobb felfegyverzett és szakszerűen vezetett tömeget is fel kell tételeznünk, az ezekkel való harc pedig nem sokkal különbözik a nehéz fegyverekkel el nem látott gyalogságnak ugyanilyen gyalogság elleni harcától. Ezzel, azt hiszem, már világosan jelezve van a esendőr katonai kiképzésének terjedelme is.

A kiképzés lehetőségét két körülmény befolyásolja: a harceszközök hiánya és a rendelkezésre álló idő.

Kiképezni csak olyan harceszközökkel lehet,



Egy másik berlini áruház reklámkivilágítása.

amellyel rendelkezünk is, miután pedig a csendőr jelenleg csak puskával és szuronnyal rendelkezik, a kiképzésnek is erre a két fegyverre kell korlátozódnia. Olyan mérvben, mint ahogy a honvéd gyakorlóság van felfegyverezve, a csendőrséget még akkor sem lenne szükséges felfegyverezni, ha abban nem volnánk korlátozva. A csendőriskolákat (tanosztályokat) már legalább golyószoróval és kézi-gránáttal el kellene látni, mert ezekre még a csak puskával vívott harcban is szükség van. De hát erről ma még nem lehet beszélni.

A katonai kiképzés súlypontjának a csendőriskolákon kell feküdnie; azoknak kell megadniok a teljes kiképzést, mert az őrsökön legfeljebb csak a tanultak ismétléséről és emlékezetben tartásáról lehet szó. Vagyis azt, amire a csendőrnek szüksége van, az iskolában az első ujonckiképzés alatt tökéletesen el kell sajátítania. Ezt a katonai tananyagot azután az őrsök számára éppen úgy kellene hetekre felosztani, mint a csendőrségi szaktárgyak anyagát, szintén két esztendőre, heti 2 órai foglalkozást véve alapul.

Nagyon fontos lenne pontosan megállapítani, hogy a csendőrnek a különféle katonai tárgyakból mit kell tudnia és ezt aztán egy, külön csak a csendőrség részére kiadandó szabályzatban összefoglalni. Ez megszüntetné azt a tudásbeli bizonytalanságot, amelyet ma általában tapasztalni lehet; a csendőr sokkal többnek és nehezebbnek látja az anyagot,

amelyet el kell sajátítania, mint amilyen az a valóságban, mert tudnivalói nincsenek pontosan elhatárolva, hanem a szabályzatok tömkelegében szét vannak szórva úgy, hogy szemlék alkalmával az előjárókkal is megtörténik, hogy kisiklanak a tananyagból vagy, hogy nem egyforma mértékű követelményeket támasztanak, ami azután általános bizonytalanságot teremt. Az emberi természetből meg talán az ambicióból is folyik, hogy a követelmények lefelé növekedni szoktak s ez aztán néhol túlzásokra is vezethet, ha a követelmények határa nincsen pontosan megállapítva.

Amilyen hiba lenne a katonai kiképzés teljes elhanyagolása, éppen olyan káros volna annak kedvéért a csendőrségi szakkiképzést háttérbe szorítani, mert főhivatásunk mégis csak a közbiztonsági szolgálat s a katonai kiképzés is csak ennek a hivatásnak az egyik eszköze, amely bármilyen fontos is egyébként, a csendőrség főhivatásával és annak fő céljával szemben mégis csak alárendelt jelentőségű éppen úgy, ahogy viszont pl. a honvédség szempontjából a karhatalmi szolgálatban való kiképzés alárendelt jelentőségű.

A kiképzésnek az utóbbi években erősen felendült ágazata volt a sport. Teljesen felesleges, hogy itt a sport jelentőségével foglalkozzam, elvégzik ezt helyettem a szakemberek. Annak, hogy a csendőrségnél a tömegsportot nem sikerült kifejleszteni, elsősorban a szétszórt elhelyezés és a

legénység nagy elfoglaltsága az oka. Rendszeres tréninget igénylő sportágakat az örsökön a legénység nagy és rendszertelen elfoglaltsága miatt nem lehet meghonosítani. Az elért eredmény annak dacára is aránylag elég szép, bár sportolóink száma nem sok. Nem tartanám károsnak, ha a sportolás csak az iskolákban, az újoncokkal szemben maradna kötelező, egyébként pedig kizáróan az egyéni ambíció kérdésévé téteinek, amelyet helyes propagandával lehetne ébren tartani. Az eredmény fogja megszabni, hogy szükség lesz-e továbbra is külön csendőrségi sportversenyekre (de lehetőleg zsákbanfutás és lepényevés nélkül) vagy pedig elég volna annak a megengedése, hogy a csendőratléták nyilvános versenyeken résztvegyenek.

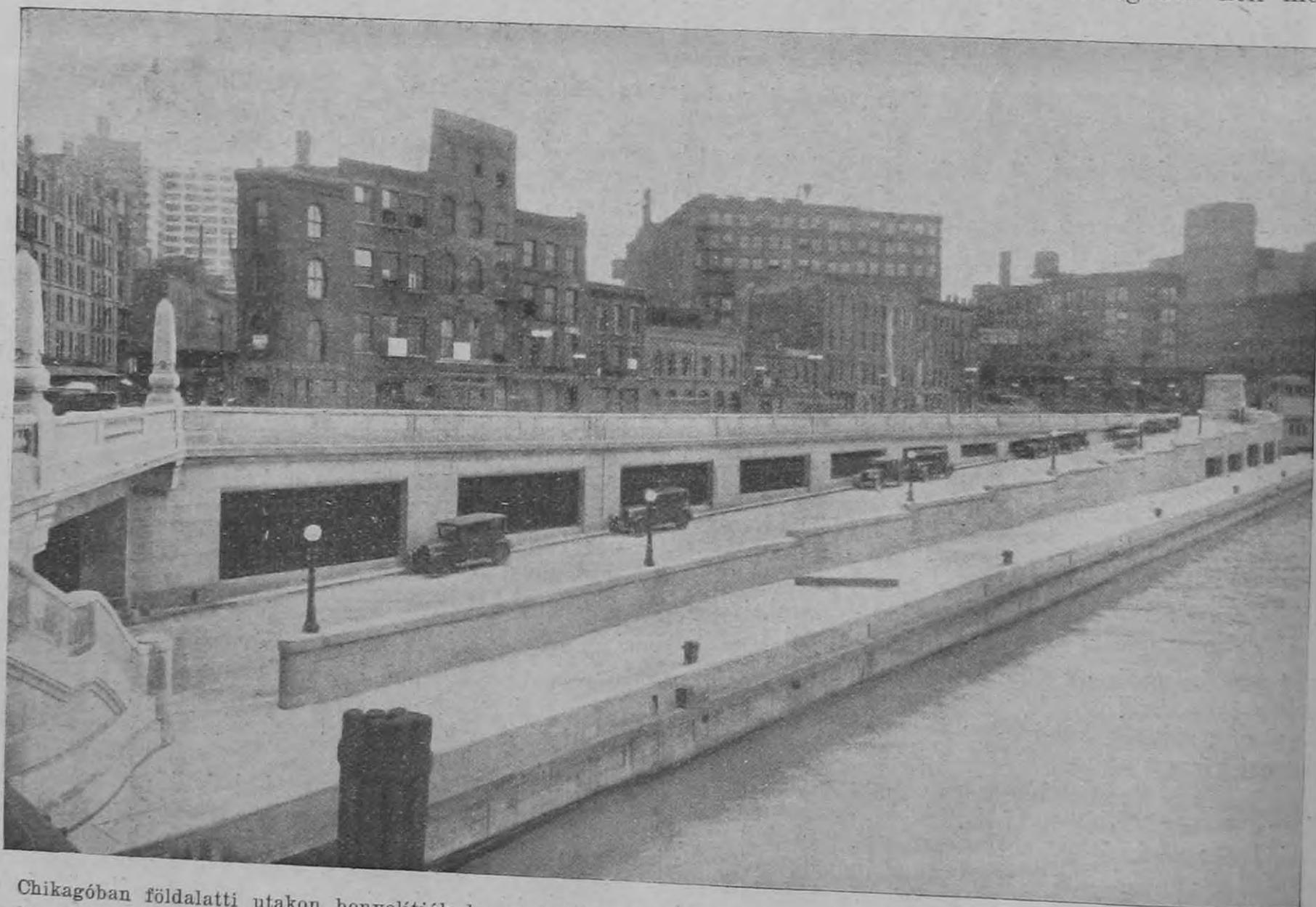
*Az oktatásnak az a módszere, amely a legutóbb kiadott rendelettel elrendeltetett, az örsökön nagyon jól bevált, mert az értelem fejlesztése kiválóan alkalmas. Igen célszerű az a kifejlődött gyakorlat is, hogy az oktató először felteszi a kérdést és csak aztán nevezi meg a csendőrt, akinek arra felelnie kell, mert így mindenik jelenlevő hallgató kényszerítve van arra, hogy az oktatás menetét és a feltett kérdéseket figyelemmel kíséresse és azok felett gondolkozzék. Itt csak azt a hibát tartanám még kiküszöbölendőnek, hogy az oktatók némelyike szereti a szélsőségekben mozgó példákat; olyan eseteket tételez fel, amilyenek az életben nem igen fordulnak elő, ez pedig az oktatás gyakorlati értékét csökkenti. Talán éppen ezért van azután az is, hogy a hallgatók nagyon sokszor maguk is ilyen*

lehetetlen példákkal állanak elő, sőt egyenesen törlik rajta a fejüket, hogy a példa minél „nehézebb”, komplikáltabb legyen s hogy arra minél több paragrafust lehessen reá húzni. Ha a levelező oktatás megvalósulhatna, abban egy egész szép kis példatárt lehetne összegyűjteni.

Az egyes törvények, utasítások, szabályzatok stb. rendelkezései jelenleg három csoportra vannak osztva: szószerint megtanulandó, megtanulandó és átolvasandó paragrafusokra.

A szószerinti tanulóval a próbacsendőrök elméleti kiképzésénél foglalkoztam. Általában azt lehet tapasztalni, hogy a szószerinti tanulás az örsökön már valamivel nehezebben megy, mint az iskolákban, azért azokat a fontosabb §-okat, amelyeket a csendőrnek szószerint kell tudnia, már az iskolában meg kell tanultatni, hogy azokat az örsön már csak ismételni kelljen.

A „megtanulandó” §-okat a csendőrnek tartalmilag kell ismernie, vagyis annak főbb rendelkezéseit saját szavaival el kell mondania. Ha tehát pl. azt kérdezem a csendőrtől, hogy a fiatalokkal szemben hogy kell eljárnia, úgy a Szut. 87. §-ából feltétlenül kell annyit tudnia, hogy a fiatalokat a csendőr általánosságban figyelemmel kíséreni tartozik, vajjon környezetükben nincsenek-e erkölcsi romlásnak kitéve; hogy ellenük lehetően feltűnés nélkül kell nyomozni, őket, ha az aggályosnak nem látszik, felnőtt hozzátartozóik jelenlétében nem kikérdezni, ellenük a feljelentést rendszerint a fiatalok bíróságához kell meg-



Chikagóban földalatti utakon bonyolítják le az autóforgalmat, mert a rengeteg automobil a gyalogjárók között nagyon sok szerencsétlenséget okozott. A földalatti utak építése több, mint 4 évig tartott.



Szeptember 25-én Budapesten, 40.000 főnyi nézőközönség előtt, rendkívül izgalmas mérkőzésben 5:3 arányú győzelmet aratott válogatott labdarúgócsapatunk az osztrákok fölött. Képünk azt a jelenetet mutatja, amint Takács, a Ferencváros híres góllövő csatára az első gólt lövi az osztrák kapuba. Blum, akinek ez volt az osztrák válogatott csapat balhátvéd posztján az ötvenedik szereplése, már hiába startol a labdára. (Schäffer felv.)

tenni, őket felnőttektől elkülönítve kell őrizni, megbilincselésüket lehetőleg kerülni kell (323.) és hogy kísérés közben nappal a csendőr mellett haladhatnak.

Tartalmilag való megtanulásra természetesen minden egyes §-t fel kell venni, amelyre az illető csendőrnek a maga szolgálati alkalmazásában (járőr-társ, járőrvezető, őrsparancsnokhelyettes, őrsparancsnok) szüksége van, vagyis a csendőrnek minden egyes utasítást az őt érdeklő terjedelemben ismernie kell. Felolvasandóknak tehát csakis azok a §-ok maradhatnak, amelyekre a csendőrnek a maga feladatkörében nincsen szüksége. Éppen ezért talán elegendő lenne a tananyagot szószerint megtanulandó és tartalmilag megtanulandó két részre felosztani annál is inkább, mert az egyszerű felolvasásnak rendszerint semmi eredménye sem szokott lenni. Amit az ember egyszer hall, azt pillanatnyilag talán megjegyzi magának, de másnapra már elfelejti, különösen ha sokat és sokfélét olvasnak fel egyszerre. A csendőr az utasításokat kényszer nélkül is teljesen át szokta olvasni, már csak a kíváncsiságból is s az egyedül való olvasás nem is olyan unalmas és fárasztó, mint a közös, iskolászerű felolvasás. És azután, ha kijelöljük a felolvasandó §-okat, az azt jelenti, hogy a ki nem jelölteket el sem kell olvasni, pedig, mint mondtam, kívánatos, hogy a csendőr minden utasítást teljes terjedelmében elolvasson.

Hogy azonban ne csak az őrsön tartott oktatásba, hanem az egész legénységi oktatásunkba és

kiképzésünkbe egy bizonyos rendszert vihessünk bele, szükségünk van egy jó oktatási utasításra. Rendeleti uton nehéz ezt a kérdést rendezni, mert ahány parancsnak van, annyiféle a felfogása, már pedig ennek a kérdésnek még a részleteiben is csak egy felfogásnak — az utasításnak — szabad érvényre jutnia. Ha mindenkinek pontosan elő lesz írva, hogy mit kell tudnia, milyen tanfolyamokat kell elvégeznie stb. a kiképzés szükségletei a költségvetésben is állandó fedezetet nyerhetnek s ezzel magától fog megszűnni sok nehézség, amellyel egyelőre még küzdenünk kell.

Ezzel be is fejeztem, amit az oktatásról és a kiképzésről mondani akartam. Mindent gondosan kerültem, aminek a gyakorlati alkalmazhatósága csak kétesnek is tűnhetne fel.

Ismételten hangsúlyozni kívánom, hogy nem volt szándékomban illetéktelen bírálatot gyakorolni olyan dolgok felett, amelyek az én megítélsem alá nem tartoznak, de egyetmást kénytelen voltam kidomborítani, hogy a magam véleményét alátámaszthassam. Hogy aztán ez sikerült-e nekem vagy nem, azt döntsék el az olvasóim.

*Akinek titka van, az különösen a nővel legyen elővigyázatos, mert amit egy nő meg akar tudni, azt kiveszi vagy sírással, vagy kéréssel vagy csókkal.*

Mikszáth.

## Néhány szó a „Fogolykíséret és fogolyörizet“-ről.

(Szut. 95. §.)

Irta: CZEGLÉDY JENŐ százados.

Szervezeti és Szolgálati Utasításunk 95. §-a behatóan és minden apró részletre kiterjeszkedve írja elő a fogolykíséretnél, valamint a fogolyörzésnél szem előtt tartandó rendelkezéseket.

E §. alatt megtalálhatja a csendőr mindazon kötelezettségeinek összefoglalását, melyek a fogoly átvételénél, átadásánál, a fogolynak bármilyen körülmények között való szállításánál, őrzésénél szükségesek, végül utasításokat talál arra vonatkozólag, hogy az őrizetéből megszökött fogoly kézrekerítésénél minő irányelveket köteles követni, minő intézkedéseket köteles foganatosítani.

Összehasonlítva új Utasításunk e §-át régi Utasításunk idevonatkozó pontjaival, láthatjuk, — különösen a fogolyörzést és a megszökött fogoly újbóli kézrekerítése esetében követendő eljárást illetőleg — hogy igen sok új rendelkezés lépett életbe.

Nem céлом ez új rendelkezések ismertetése, hiszen azt bárki elolvashatja a Szut.-ból, csupán csak fel akarom a figyelmet hívni azon körülményre, hogy a háború utáni megváltozott viszonyaink e téren is — mint mindenütt — éreztették hatásukat s így Utasításunk e §-ánál is új rendelkezéseket kellett életbeléptetni, mely rendelkezések fontosságának szükségességét a gyakorlati élet lépten-nyomon igazolja.

Sajnos, előfordul, hogy a csendőr őrizetéből a fogoly megszökik vagy öngyilkosságot követ el — kísérel meg.

Szerény cikkem keretében csupán e sajnálatos körülménnyel óhajtanék foglalkozni s a fogolyörizetnél vagy kísérésnél szem előtt tartandó, világosan körülírt utasítások be nem tartása folyamánként létrejövő szomorú következményekre szeretnék rámutatni.

Bár Utasításunk — mint fent említettem — mindenre kiterjeszkedő részletességgel precizirozza a járőr ezirányú kötelezettségeit — már csak azért is, hogy a csendőrt ezáltal egy esetleges fogolyszökés, vagy a fogolynak öngyilkossága nyomában járó sajnálatos következményektől megóvja — mégis előfordul, hogy a járőr őrizetéből a fogoly megszökik, vagy önmagában kárt tesz.

Nem kétséges előttem, hogy e szolgálat ellátásánál — éppen úgy, mint bármilyen másnemű szolgálatnál — a járőr legjobb tudása és lelkiismerete szerint jár el (habár szolgálati mulasztás, stb. is fennforoghat), s így ily esetek túlnyomó része, véleményem szerint, azért jött létre, mert a járőr a fogoly vak elszántságával, életét is kockára tevő merészségével nem számít s bár a járőr utasításunk idevonatkozó rendelkezéseit legtöbbször foganatosította, de a fogoly biztos megőrzését célzó legtávolabbi, legaprólékosabb gondosságot mulasztotta el.

Nehogy azonban félreértessenek szavaim, hangsúlyozom, hogy egy fogolynak a csendőr őrizetéből való megszökése, kivéve egy-egy véletlen esetet, végeredményben mindig a járőr hibája, ter-

mészetesen még akkor is, midőn minden emberi számítás szerint foganatosított óvrendszabályok dacára jött is létre a szökés vagy öngyilkosság. Azért esendőr a csendőr, hogy túljárjon a foglya eszén.

Útasításunk értelmében „fogoly“ elnevezés alatt értendő az az egyén, kit a csendőr saját kezdeményezésre vagy felhívás folytán fogott el, vett őrizetbe, vagy pedig oly egyén, kit a hatóság adott át a csendőrnek kísérés vagy őrzés végett. (539. p.)

Bármilyen módon is került a fogoly csendőr-kézre, annak szökése vagy öngyilkossága (kísérlete) messzemenő súlyos következményeket vonhat maga után.

Saját kezdeményezésből vagy hatósági felhívás folytán elfogott, vagy őrizetbe vett egyén kézrekerítése sokszor igen hosszú, kitartást, fáradságot, leleményességet, éjt-nappalt eggyétevő lelkiismeretes nyomozás következtében jöhet létre. A nyomozás végcélja, a tettes kézrekerítése, ime sikerült s így misem áll útjában a bírói igazságszolgáltatásnak. Annál szomorúbb azonban, ha az ekként elfogott bűnös a csendőr őrizetéből megszökött s így az egész munka, a sok fáradsággal végrehajtott nyomozás nem hozta meg a kívánt eredményt s a bűnös, legalább is egy időre, de esetleg véglegesen is, elkerülte méltó büntetését.

A hatóság által a csendőrségnek őrizet vagy kísérés végett átadott fogoly bár „rövid úton“ került a csendőr kezeihez, de viszont az ily fogoly megszökéséből is ugyancsak hasonló hátrány származik, eltekintve attól, hogy az ily sajnálatos esetek közvetve a csendőrbe vetett bizalom és megbízhatóság rovására is esnek.

A járőr által nem a kellő alaposággal és körültekintéssel foganatosított fogolyörzés, vagy a lankadatlan és éber figyelemnek csak egy pillanatra való mellőzése máris elegendő arra, hogy a fogoly, ki örökösen csak e pillanatot lesi, megugorjon, vagy önmagában kárt tegyen. Igaz ugyan, hogy a járőr a fegyverhasználati utasítás 5. pontja értelmében (49. §.) a menekülő veszélyes gonosztevő újbóli kézrekerítése céljából fegyverét használhatja, de ha a fogoly nem veszélyes gonosztevő, vagy a fegyverhasználat következtében mások élete, testi épsége is veszélyben forog, a kézrekerítés ily módjáról le kell mondania.

Ha pedig a megszökött fogoly kézrekerítése ily módon nem lehetséges (ami bizony sokszor előfordul, számolván a lőfegyver használatának igen különböző következményeivel), nem marad más hátra, mint a helyszínről értesíteni a magyar királyi állami rendőrség budapesti főkapitányságát, a megszököttnek születési, illetőségi és legutolsó tartózkodási helyére illetékes őrsparancsnokságokat (avagy az állami rendőrségi hatóságokat), továbbá mindazon őrsparancsnokságokat (állami rendőrségi hatóságokat), melyek a helyszínről vezető út és vasútvonalak mentén fekszenek. Jelenteni kell végül a fogolyszökést az előljáró őrsparancsnokságnak is.

Ily esetekben a fogoly megszökéséről értesített összes őrsök a rendelkezésükre álló és nélkülözhető legénységüket kötelesek a fogoly kézrekerítése végett kivezényelni, vasút melletti őrsök kötelesek a vonatokat ellenőrizni stb. A szárnyparancsnok az ügyet parancs bevárása nélkül köteles kivizsgálni.

Ha már most a fogoly kézrekerült, ismét értesíteni kell az összes érdekelt őrsöket, ha pedig 24 órán belül ez nem sikerült volna, annak a bíróságnak vagy hatóságnak kell jelentést tenni, amelynek a foglyot át kellett volna adni. (562. p.)

Szándékosan soroltam fel egy fogolyszökés következtében szükségeltető összes intézkedéseket, hogy láthassuk, hogy egy óvatlan pillanat, egy kis felületesség mennyi bajt, gondot, mennyi fáradságot okoz s mennyi embert foglalkoztat s akadályoz meg egyéb szolgálati ténykedésük lebonyolításában.

Sokszor, dacára mindezeknek, a fogoly újbóli kézrekerítése mégsem sikerül, hiszen jelenlegi határaink oly nyíltak és gyorsan megközelíthetők, hogy azon átlépni egy ügyes bűnözőnek nem nagy feladat.

Ha pedig a szökevény a határt átlépte, vajmi körülményes annak kézrekerítése, mivel az országhatárt átlépnie a csendőrnek nem szabad (240. p.) sőt legven a szökevény bármilyen veszélyes gonosztevő, ellene fegyvert használni sem lehet. (330. p., 8. alpont.)

A kellemetlen eset honvédtörvényszéki tárgyaláson fejeződik be. Mi sem természetesebb, hogy a vétkes csendőrök őrszolgálatbeli kötelelességsértés büntette alapján elítéltetnek.

Hogy milyen leleményesek, mily vakmerőek lehetnek egyes foglyok, különösen a veszélyes gonosztevők, kiknek már úgylis „minden mindegy”, azt láthatjuk többször előforduló oly eseteknél, midőn a megbilincselte fogoly a robogó vonatból képes kiugrani. Egyes ügyes és elszánt emberek mire képesek, arra érdemes megemlíteni a párisi rendőrség által a multkoriban letartóztatott Schlechtel nevezetű húszéves anarchista, autótolvaj és család esetét, ki nyolcezer frankos fogadásból az asniéresi hídról, egy robogó vonat tetejéről, leugrott a Szajnába.

Már most bárki elképzeli, hogy egyes foglyok őrzése — bár legyenek azok megbilincselve — a járőröktől minő körütekintést, lankadatlan és éber figyelmet követel.

Ismervén a foglyoknak, különösen a veszélyes gonosztevőknek mindenre elszántságát, nemkülönben a rendszerint nagy fáradsággal, hosszas nyomozással kézrekerült foglyok megszökéséből eredő hátrányt, a foglyok biztos megőrzését szem előtt tartva, minden államban találhatunk érdekes intézkedéseket.

Szibériában — még a háború alatt — láttam, hogy az elítélt foglyokat külön vasúti kocsikban szállították. A foglyok feltűnő formaruhát viseltek s könnyebb felismerhetőség céljából hajuk a fej elülső részén, fültől fülig, le volt borotválva. Ily intézkedés a szökést mintegy lehetlenné tette, mert hiszen hiába szökött meg a fogoly, az első ember azonnal felismerte, a hatóságnak kiszolgáltatta.

Minap olvastam a „Csendőrségi Lapok”-ban a spanyol csendőrségről szóló cikkben, hogy Spanyolországban a foglyok vasúti szállítására ugyancsak külön cellakocsik szolgálnak, melyek akként vannak megkonstruálva, hogy azok belsőjéből — tehát a foglyok elhelyezési körletéből — csak az őrség tartózkodási helyén keresztül lehet kijutni.

Érdekes rendelkezés továbbá, hogy a foglyokat kísérő spanyol csendőrök fegyverüket nem viselhetik vállukon és keztyűjüket nem húzhatják fel, mely intézkedés bizonyára azt célozza, hogy a puska egy pillanat alatt kézbevehető legyen s a keztyűs kéz az esetleges tüzelésnél ne akadályozzon.

Hasonló eljárást Romániában láttam, hol a foglyokat a román csendőrök kézbevett, feltűzött szuronyú puskával kísérték, sőt a fogly szökését meggátolandó, óvatosságban odáig mentek, hogy egy foglyot 4—5 csendőr akként fogott közre, hogy egy csendőr elől, egy-egy oldalt és hátul ment.

Ime, e különleges intézkedések mind azt célozzák, hogy a foglyok biztosan megőriztessenek s az igazságszolgáltatás zavartalan menete biztosítottak. De mit érnek mind e rendelkezések, ha a fogly megőrzésére elsősorban hivatott közbiztonsági közeg nem fejt ki a legmesszebbmenő köteles gondosságot és körültekintést?

A foglyőrzésnél vagy kísérésnél előforduló lanyha felügyelet sokszor arra vezet, hogy a fogoly, félve a várható elmarasztaló ítélettől, öngyilkosságot követ el vagy kísérel meg. Bár a „Szut.” értelmében az olyan tárgyak, melyek támadásra, a megszökés elősegítésére vagy öngyilkosság elkövetésére alkalmasak lehetnek, úgy az elfogott, mint az őrizetbe vett egyén megmozgatásakor elveendő, mégis előfordul, hogy ügyesen elrejtett vagy a foglyhoz bármi módon juttatott zsebkész, borotva, zsimeg, stb. segítségével a fogly önmagában kárt tesz. Hogy az ily cselekményből mily hátrány származik úgy a járőrre, mint magára a tettesre nézve, az kézenfekvő.

Az ily esetek, nemkülönben az egyes foglyszökések mind azt igazolják, hogy a csendőr, a magyar emberrel veleszületett jóhiszeműségét sokszor nem tudja levetkőzni. A foglyról nem tételezi fel e cselekmények elkövetését s majd csak akkor érred mindezek tudatára, amikor már késő . . .

Az ily sajnálatos esetek megakadályozását célozza a fent hivatkozott §. mindenre kiterjedő rendelkezése, aprólékossága. A járőr elemi kötelessége, hogy e rendelkezések szellemét betartsa s azt pontról-pontra kövesse.

A járőr éber figyelme, lankadatlan óvatossága minden fogollyal szemben, — legyen az akár férfi, akár nő, akár fiatalkorú — azok a főkövetelmények, melyek a fogly biztos megőrzésénél szem előtt tartandók. Félre minden jóhiszeműséggel! A járőrnek tudnia kell, hogy mindenre elszánt emberrel áll szemben, ki lesi az első alkalmat, hogy a csendőr őrizetéből megszökjön.

Ha a csendőr így őrzi foglyát, bizonyára nem fog őrizetéből megszökni, nem fog önmagában vagy másban kárt tenni s így a csendőr megkíméli önmagát egy, a fogly szökéséből vagy a fogly öngyilkosságából eredő súlyos, néha egész jövőjét tönkretévő káros erkölcsi és anyagi következményektől.

*Sokan az ellenzéstől úgy félnek, mint a sötétségtől; az pedig éppen olyan szükséges az igazság tökéletes kifejlődéséhez, mint ez a nap sugarainak szembeülnöbbé tételére.*

*Széchenyi.*

## Kártyacsalók a vidéken.

Irta: SCHREIBER DÁNIEL, m. kir. ált. rendőrségi kapitány.

A hamiskártyások közeli rokonait képezik az úgynevezett „parasztfogók”, akik a vidéki falvakban és kisebb városokban csapják be az együgyű és pénzsóvár embereket. Nem mulasztják el ezek a csalók azokat az alkalmakat sem, amikor a vidéki áldozat feljön a fővárosba, ahol már a pályaudvar közelében melléje szegődnek s addig maradnak mellette, míg a vásárlásra felhozott pénzt el nem nyerték tőle.

Különböző trükköket használnak, amelyek olyan egyszerűek, hogy mindenki rájuk jön — utólag! Ezért nevezik mindenütt a világon parasztfogó csalásoknak. Valószínűleg a cigányok hozták Európába.

Az egyik trükköt, a négy disznóval való csalást a következőkben írjuk le. A részletek felsorolásával nem fantasztikus dolgokat akarunk megemlíteni; de fontosnak tartjuk azokat is ismertetni, mert csaknem minden csalást ezen módon követnek el s a szavak, amiket használnak, a hatás, amit az áldozatnál el akarnak érni, minden esetben szorosán hozzá tartozik a cselekmény elkövetéséhez. A panaszosok csak addig tudják elmondani az esetet, ameddig cikkünk első része tart, a második részt, amelyben megmagyarázzuk a csalás trükkjét, nem is képzelik, különben nem hagyták volna magukat becsapni. Hasznos tehát, hogy a vidéki közbiztonság őrei ismerjék pontosan ezt a trükköt s ha idegenek valahol ilyen játékkal előjönnek, figyelemmel kísérhetik s feljelentés esetén sikerrel ki is tudják kérdezni őket, mert tudják, hogy mi módon szedték el az áldozat pénzt.

A csalók rendszerint ketten vannak. Az egyik a tulajdonképeni csaló, a másik pedig a segítő társ, tolvajnyelven: háver. Ha a fővárosban már kifosztottak egy pár vidékit, akkor kiutaznak a vidékre, falura. A segítő, a háver beül abba a kocsimába, amelynek a tulajdonosát kiszemelték áldozatul, összeül a falu egyszerű embereivel, összebarátkozik velük, fizet nekik s elkezd velük valami ártatlan kártyajátékot játszani.

Egy-két óra múlva bejön a kocsimába a csaló, nagyon jókedvűnek mutatja magát, jó vacsorát s drága, jó bort rendel magának. Fizet a csaposnak, az asztalához ülteti a kocsimárost s elmondja, hogy egy nagyobb örökség ügyében jött a faluba, előre örül, mert sok pénzt fog kapni. Itatja a kocsimárost is, maga is nagyokat iszik s nemsokára úgy tesz, mintha már kótyagos lenne a bortól. Természetesen, az ott levő társát nem ismeri meg s végig úgy viselkednek egymással szemben, mint idegenek.

Hangos beszédére felfigyelnek a másik asztalnál ülők is, akik között már egészen otthonosan ül a háver. A csaló odamegy az asztalukhoz s azt mondja nekik: „Ne kártyázzanak, inkább igyanak, fizetek maguknak, úgyis megkapom az örökségemet!” Ezzel kiveszi a



A csaló a két disznót egymásután ráteszi a neki baloldalt fekvő csomóra. A másik két disznó félre van téve.



A csaló alulról egymás után feldobja a lapokat. A csomagot tenyerével úgy fedi le, hogy senki sem láthatja, hogy az ujjaiával visszatart és előreesúsztat lapokat.

kezükből a kártyát, hozat az asztalra bort, cigarettát s elkezd diskurálni a társasággal.

A kártyát kezében tartva, mintha arról jutna eszébe, elmondja, hogy a napokban Fehérváron volt, ahol egy kocsimában látott egy pincért, aki mindig vesztett egy kártyajátékon s aki mutatta, az mindig nyert. Kíváncsian néznek rá s a háver (mint idegen) azt mondja: „Mutassa meg, milyen játék volt az?”

A csaló nevetve vállalkozik rá, kiválasztja a csomagból a négy disznót, a többi lapot két csomóra osztja s mindegyiket egymás mellé leteszi az asztalra. A négy disznóból kettőt félretesz, az nem játszik s a másik két disznót ráteszi az első csomó lapra, arra ráteszi a másik csomót s azt mondja, hogy ha most alulról leosztja a lapokat, a két disznónak egymásután kell kijönni. Ezen a nézők is nevetnek, hogy ez egész természetes, másképp nem is jöhet ki, ha egymásra tették a két disznót. A csaló azt feleli, hogy ő nem tudja, hogy volt, de aki azt mutatta, az mindig nyert s az a fehérvári pincér mindig veszített.

A háver erre közbeszól, hogy hátha nem mindig jön ki egymásután a két disznó, mutassa csak meg megegyeszer. A csaló szívesen megmutatja másodszor is. Összekeveri a lapokat, kiválasztja a négy disznót, abból kettőt arrébb tesz az asztalon, hogy az nem játszik, azután az egyik disznót ráteszi az egyik csomóra s a másik disznót rá akarja tenni. Ekkor a háver azt mondja, ne tegye még rá, az a másik két disznó ne legyen az asztalon, nehogy összekeveredjenek, vigye azokat a másik asztalra. A csaló át is viszi a két felesleges disznót a másik asztalhoz s ezalatt az idő alatt a háver a második csomó lapról 4–5 lapot rátesz az első csomóra, amelynek a tetején a disznó volt. Ujját a szájához teszi s int, hogy el ne árulják, csapják be ezt az embert. A publikumnak tetszik a tréfa s nem szólnak semmit. A csaló visszajön az asztalhoz, kezébe veszi a második disznót, felemeli az első csomag legfelső lapját (de ő maga nem nézi meg), a parasztok felé tartja s mondja: Ez az egyik disznó, erre rátesszük a másik disznót s ezzel rá is teszi a másik disznót erre az első (baloldali) csomóra. Úgy tesz, mintha nem tudná azt, hogy az első disznóra más lapokat tettek s hogy most már a két disznó nincs egymás mellett.

A háver ekkor azt mondja, fogadjunk egy rundóba (vagyis, aki veszít, bort fizet mindenkinek, aki az asztalnál ül), hogy a két disznó nem jön ki egymás mellett. A csaló belemegy a fogadásba s alulról feldobálja a lapokat egyenként s a két disznó nem jön ki egymásután. Nagyon csóválja a fejét, hisz egymásra tette a két disznót, de azért belenyugszik s borokat hozat mindenki számára az asztalhoz. Vesztésébe azonban nem akar belenyugodni s most már ő mondja, hogy még egyszer fogadjanak egy rundóba. A háver belemegy, a csaló visszahozza a másik asztalról az oda tett két disznót, összekeveri a lapokat, kiválasztja a négy disznót, a megmaradt többi (28) lapot két csomóra osztja, maga elé teszi s a baloldalon levő csomóra ráteszi az

egyik disznót s mielőtt a másikat is rátenné, a háver ismét lefogja a kezét, azt kívánja, hogy a felesleges két disznót vigye a másik asztalhoz; a háver ezalatt ismét rátesz egynéhány lapot a jobboldali csomóról a baloldalra, vagyis arra, amelyiknek a tetejére volt az első disznó téve, a csaló visszajön (ez gyorsan, néhány pillanat alatt történik), felmutatja a baloldali csomó legfelső lapját (hogy ugy-e ez az egyik disznó?), a nézők ismét magukba fojtják a nevetést, ráteszi erre a csomóra a másik disznót, alulról feldobálja a lapokat s a két disznó megint nem jön ki egymás után. Bosszankodik, de megint hozat bort. Tetteti magát, mintha be lenne rúgva s azért nem tudja a játékot megcsinálni. De azért belemegy még egy rundó-fogadásba, azt is éppen így elveszti, fizeti a borokat s azután hazamegy. Azt mondja szegyenkezve, hogy biztosan nem jól nézte meg annak a munkáját, aki Fehérváron a játékot mutatta. Távozása előtt még kijelenti, hogy lehet, hogy másnap ismét bejön kicsit iddogni, mert lehet, hogy másnap elintézi a jussát a szolgabírónál.

A falusiak nagyon jól mulatnak az eseten s mondják: Ilyen kellene vagy tíz napig, ez jó pali volt! A koresmáros is mulatott a „pasas” becsapásán, aki mellett olyan jó cechet csinált.

Másnap a háver ismét előbb megy a koresmába, a vendégek közé ül s borozgat velük. Együtt van a falu rendes esti koresmázó társasága. Nevetve magyarázzák el azoknak a tegnapi esetet, akik akkor nem voltak ott.

Egyszerre csak belép a csaló. Nagyon jókedvűnek látszik, elmondja, hogy megkapta az örökségét, mutatja is a pénztárcáját, ami tele van bankókkal. (Természetesen azt nem veszik észre, hogy csak felül van valódi pénz, a többi az üres papiros, amit pontosan olyan nagyra vágtak, mint a papírpénz s a valódi alá téve, átfűzték). Sok bért rendel az asztalra, odaül a társasághoz s diskurálni kezd velük. Ekkor a koresmáros int a csaló háta mögött a hávernek, hogy szóljon a csalónak, mutassa csak meg mégegyszer a tegnapi játékot. A csaló, aki ismét részegnek tetteti magát, vállalkozik a játék megmutatására, sőt hozzáteszi, hogy most már jobban tudja, mert tegnap be volt kicsit rúgva.

Odaadják neki a kártyát, a csaló kiveszi belőle a négy disznót, két csomót csinál s amikor az egyik disznót ráakarja tenni az első csomóra, a háver megint lefogja a kezét s a két disznó megint elkerül egymástól, a csaló most is veszít s hozatja a bort az asztalra. A háver ekkor letesz 20 pengőt az asztalra, mert most már egész biztos a dolgában s a játékot az előbbi trükkel (vagyis, hogy az első disznóra — mialatt a csaló a másik asztalhoz megy — rádob egy pár lapot) meg is nyeri s a csaló ki is fizeti neki a 20 pengőt s a rundó bort. A háver ismét akar tenni 20 pengőt, de a csaló ekkor azt mondja, hogy ő kis pénzbe nem játszik, van neki elég pénze, mért játszik kicsiben, 200 pengővel megjátssza a következőt.

A koresmáros, aki eddig a csaló mögött állt, meggyő-



A csaló, ha a kiválasztott lap már a csomag tetején van, úgy kever tovább, hogy a legfelső lapot mindig legfelül hagyja.

ződött, hogy itt csak nyerni lehet, hamar előszedi a 200 pengőt s letesz az asztalra. A háver is mellé tesz 20 pengőt. A csaló emellett még felajánlja a rundót. A többiekre a csaló nem számít, tudja, hogy úgy sines sok pénz náluk, meg azután azok „muri” csinálnának. Inkább fizeti nekik az elvesztett rundókat, hogy legyen a hangulat, ami a játékhoz szükséges. A pénzt a csaló felveszi az asztalról s azt mondja: Nézzék emberek, valamelyiküknel legyen a pénz s aki nyerni fog, annak adják oda. Ezzel úgy tesz, mintha a háver mellett ülők egyikének akarná átnyújtani, de mégis a hávernek adja, aki azt maga előtt kezével leszorítva tartja. Ezt azért teszi, hogy a koresmáros meg ne bánja a fogadást, ha „esetleg” veszítene.

A csaló ekkor újból keveri a kártyákat, illetőleg keverés közben a négy disznót kiválasztja, megcsinálja a két csomót, az egyikre ismét ráteszi az egyik disznót, a háver ismét ebben a pillanatban szól, hogy a másik disznót vigye át a másik asztalhoz, ezalatt megint rátesz egy csomó lapot a másik csomóról az első disznóra sőt, a biztonság kedvéért a koresmáros is rátesz még egy pár lapot a háver után az első csomóra s amikor a csaló visszajön s az első csomó legfelső lapját felmutatja a társaságnak, hogy úgy-e ez az első disznó, a háver hamar leszorítja ezt a lapot, nehogy a csaló megnézzé, hogy már nem a disznó van ott. A csaló ráteszi az első csomóra a második disznót, ráteszi a jobboldali csomót s azután alulról ismét feldobálja a lapokat s csodák-csodája, a két disznó egymás mellett jön ki. Mindenki elámul, senki sem tudja megérteni, hogy miképpen lehetséges ez, a csaló egészen természetesnek tartja, hisz ő egymásra tette a két disznót, tehát egymásután kell kijönni. Az természetes, hogy senki sem árulja el, hogy ők úgy akartak nyerni, hogy az első disznóra rátettek még egy csomó lapot. A koresmáros egészen zavarba jön, ő biztosra vette a nyerést, különben nem tett volna le olyan nagy pénzt.

A csaló átveszi a pénzt, mint nyereséget a hávertől, aki nem tud belenyugodni a veszteségbe s még egyszer letesz 20 pengőt (ha látja, hogy a koresmáros nem tesz le megint pénzt, hogy visszahozza a veszteségét). Ismét megcsinálják az előbbi trüköt, a koresmáros erősen figyel s a csaló veszít. Érti, hogy visszanyerhetné a pénzét, de a csaló azt mondja, vagy 400 pengő, vagy semmi. Sok helyen a koresmáros felesége a lakásból hozza ki az ékszereket s azt teszik le az asztalra, ha nincs elég készpénz a háznál. A koresmáros azonban megint veszít, senki sem tudja felfogni azt, hogy a két disznó miért jön ki egymásután, ha ők különválasztották a közéjük tett lapokkal. Ha a koresmáros nagyon gyanusnak találná a dolgot, akkor a csaló felajánl még egy kisebb fogadást (100–200 pengőt) s ezt azután hagyja, hogy a koresmáros megnyerje. Azután pedig, miután még egy rundót fizet az „asztaltársaságnak”, cechjét gavallérosan kifizetve, észrevétlenül, a mellék helyiségen keresztül meglép a koresmából. Nemsokára a háver is elbúcsúzik s a vasútállomáson még külön



A csaló a kiválasztott vagy keresés közben megnézett kártyát (a példában piros hetes) a további keverés során a csomag tetejére viszi.

ülnek be a vonatba, de már benn a kocsiiban együtt ülnek s — most már a csaló is együtt mulatva a háverrel a kapzsi és naiv koresmároson — megfelelnek a nyereséget s azon gondolkoznak, hogy melyik faluba mehetnének a négy disznós trüffel.

A trükk a következőképen történik. A csaló, amikor a kártyákat keveri, megjegyzi magának egy kártyát, mondjuk a piros hetest s ezt a lapot a csomag tetejére emeli. Ezt észrevétlenül megtudja csinálni. A keverést tovább is folytathatja úgy, hogy a felső lap érintetlenül marad a csomag tetején. Ugy is csinálhatja, hogy a legfelső lapot kissé felfelé esúztatja akkor, amikor a kártyák hátlapjal a többiek felé vannak, ilyenkor — ha csak egy kicsit áll feljebb a felesúztatott lap, mint a többi — egy pillanat alatt megnézheti magának, hogy milyen lap van legfelül. Ha azonban azzal a



Amikor a csaló a megjelölt lapot (piros hetes) kihúzta, tudja, hogy a következő lap disznó; a bal kisujjával vagy kisgyűrűs- és középujjával hátrahúzza, így a disznó helyett a képen látható zöld hetest húzza ki.

kártyacsomaggal csinálhatják a trükköt, amit a csaló társa, a háver vitt magával előre a koresmába, akkor keverni sem kell, sőt odaadja azt valakinek keverésre s akkor is megtudja, hogy milyen kártya van felül. Ugyanis a kártyák hátlapjukon jelezve vannak. Ezt „cinkelés“-nek nevezik. A hátlap rajzai között levő kis pontból vagy kis vakarásból tudja a csaló, hogy milyen színű és milyen figurájú vagy számú kártya van felül.

Fontos, hogy a csaló tudja, hogy milyen kártya van a csomag tetején. Amikor a csomagot két csomóra osztja, a baloldali csomót a csomag felső része fogja képezni, tehát a felülre kevert vagy cinkelés folytán megjegyztet kártya a baloldali csomó tetején van. A csaló erre a csomóra, tehát a megjegyztet lapra (piros hetes) teszi az egyik disznót. Ekkor szól a háver, hogy a felesleges két disznót át kell vinni a másik asztalhoz. Ez is a trükkhöz tartozik, hogy ezalatt rátegyenek egy csomó lapot a disznóra. Amikor a csaló visszajön, tudja, hogy már nem az első disznóra teszi a másodikat, de

ez őt nem zavarja. Ha azt akarja, hogy a társa nyerjen, akkor a lapokat alulról úgy húzza ki, amint azok tényleg ott sorban vannak, vagyis a két disznó nem jön ki egymásután. Ha azonban a koresmáros tett egy nagyobb összeget, akkor a két disznót egymásután húzza ki. Ezt úgy csinálja, hogy amikor a csomag legfelül volt lap, a piros hetes kijön, tudja, hogy most ezután mindjárt az első disznónak kell következnie, tehát — bal kézben tartva a csomót — balkéz kisujjával visszacsúztatja a legalsó lapot egy centiméterre s jobb kezével kihúzza a következő lapot, amit már nem esúztatott hátra, de ez már nem a disznó. Ez gyorsan történik, semmi fennakadás nincs. A visszacsúztatott disznót addig tartja a csaló a csomag alján, amíg a második disznót ki nem húzza s fel nem dobja. Ekkor a hátracsúztatott első disznót a bal kisujjával visszatolja s jobb kezével, mintha rendesen következne, kidobja az asztalra s így a két disznó egymás után jön ki. Arra senki sem gondol, hogy legalul volt a tőkdisznó s másodsorra tették le a csomagra a zöld disznót s most előbb jött ki a zöld, azután a tők.

Ha a koresmáros is hozzányúlna a csomagokhoz s nem úgy tenne rá lapokat, mint ahogy fentebb leírtuk, pl. az első disznót belekeverné az első vagy a második (bal- vagy jobboldali) csomóba, vagy a baloldali csomóról áttenné a jobboldalra, akkor ezt a háver jelezné. A jelzéseit drótozásnak nevezik (leadja a „drót“-ot). A leggyakoribb drót arra az esetre, ha a disznó helyzetét megváltoztatták, hogy a háver kinyújtott jobb tenyerét az asztalra fekteti vagy az arcához simítja, ha pedig mehet a játék tovább, akkor ökolbeszorított kezét tartja az asztalon vagy úgy támasztja meg a fejét. Sokszor oldalt köp a háver, ez is azt jelenti, hogy megzavarták az összeállítást. Ilyenkor a csaló valamilyen ürüggyel újból kever s újból kezdi a mókát. A másik két disznót is azért keveri mindig össze s választja ki együtt a másik kettővel, hogy meg legyen magyarázva az, hogy miért hozza vissza mindig a másik asztaltól a felesleges két disznót. Enélkül nem tudná őt a háver az asztaltól elküldeni.

A csaló a bal kezében (figurával lefelé fordítva) úgy tartja a lapokat, hogy tenyerével teljesen elfedi s azt, hogy ő a disznót hátracsúztatja, senki sem látja s arra senki sem gondol.

Van azután még egy trükkje ennek a csalásnak. Ha az áldozat már vesztett s nem akar megint beugrani a fogadásba, akkor a csaló az egyik disznó kihúzása után nem húzza ki a következő disznót, hanem kissé előrehúzza — mintha véletlenül csinálná, sőt félre is néz, mintha valamit keresne — a másik disznó felett levő lapot s ezt a koresmáros észreveszi. Látja, hogy a már letett egyik disznó után nem jön ki a másik disznó, holtbiztos a nyeresben s ezért — a csaló kezét visszatartva, hogy ne húzza ki még a következő lapot — nagy összeget tesz le arra fogadva, hogy a két disznó nem fog most egymásután kijönni. Ezt azért meri megtenni, mert az előrecsúztatott lapból (amit a csaló készakarva csinált) látta (?), hogy nem disznó fog kijönni. A koresmáros a pénzt letette, a csaló is melléje teszi a kártyacsomagot, a koresmáros felfordítja a lapokat s alul a disznó volt! A guta kerülgeti, mert ő határozottan látta, hogy egy másik lap volt alul, illetőleg látta, hogy egy másik lapnak kellett volna következni.

Ezt a csaló úgy csinálja, hogy amikor az első disznó után a másikat húzná ki, nem húzza mindjárt előre, hanem kicsúztatja a következő (disznó után jövő) lapot s ha a „pali“ beugrott, akkor visszacsúztatja, az egész csomót (alján a másik disznóval) leteszi az asztalra s hagyja, hogy az áldozat fordítsa meg. Ezzel a trüffel a legnagyobb kételkedőt is lépre tudják csalni.

Ezt a csalást vidéken nagyon gyakran követik el. Különösen olyan emberekre pályáznak, akik nemrég jöttek haza Amerikából, akiktől az éveken át keservesen összekuporgatott vagyonszármájukat szedik el ezek a szélhámosok. A legtöbb áldozat nem tesz feljelentést. Egyrészt szégyenli, hogy ily módon hagyta a pénzt kockáztatni, másrészt nem tudja, hogy közönséges csalás büntetnének az áldozata. A csalók helyzete könnyű, mert alig veszi valaki is észre a trükköt, a legtöbb helyen nem ismerik s azután olyanok is kaphatók erre a „játékra“, akik semmiféle kártyajátékot nem ismernek.

## Támpontok a csatárképzéshez.

Irta: ÜREGDY-NAGY LÁSZLÓ százados.

(Negyedik közlemény.)

Negyedik kép. Egy raj egyenként lép ki az erdőből és minden ember ugyanazon a helyen bukkan fel.

Ötödik kép. Mint a negyedik kép, csak hogy az emberek teljesen rendszertelenül más és más helyen tűnnek elő.

**Oktatás:** Ha olyan terepszakaszról kell kilépnünk, melyben az ellenség még nem fedezett föl, legelőszerebb egyszerre kilépni, mert mire az ellenség felocsúdik meglepetéséből, mi már jókora utat tehetünk meg, esetleg egy újabb terepszakaszban újból el is tűnhetünk megfigyelése elől. Ha hasonló helyzetben egyenként jönnénk ki a rejtő terepszakaszról, az első ember megjelenésével felhívjuk magunkra az ellenség figyelmét. Mi sem természetesebb, mint hogy az ellenség a következő embereket már célzott tüzzel fogadná.

Ha ellenben az ellenség már észrevett, vagy ha tudja, hogy a rejtőzést nyújtó terepszakaszban benne vagyunk, úgy esztelenül volna egyszerre kilépni, miután az egyszerre történő kilépéssel az ellenséget már nem lepnők meg, mert a terepszakasz szélén már várna a mi megjelenésünket. Nagy céltárgyat mutató csoportunkat tehát előre beállított gépekkel tönkre tesszük. Eszerint olyan célokat kell mutatnunk, amelyekre nem érdemes gépekkel tüzelni, azaz egyenként hagyjuk el a terepszakaszt: de nem valamennyi ember egy helyen, mint azt a negyedik képnél láttuk, mert az ellenség arra a helyre egy pontosan lövő gépet beállíthat s az egyenként megjelenő célokat egyes lövésekkel sorjában leszedi. A rendszertelen tér- és időközökben való kilépés a helyes, mint azt az utolsó képnél láttuk.

Hatodik kép. Egy tüzelő csatárláncból egyébként helyes magatartás mellett, egyik csatár egy egyedülálló kőrakás mögé szökell, egy másik egyedül álló ház mögé, a harmadik egyedülálló fa mögé, a következő egy szalmakazalhoz és így tovább.

**Oktatás:** Mindenik csatár helytelen szökellést hajtott végre, mert bár rejtőzést, illetve fedezést nyújtó tereptárgyak mögé szökelltek, de az ellenségnek módjában állott a szökellések helyeit megfigyelni s miután a rejtőzést egyedülálló tereptárgyak adják a csatároknak, úgy tekinthető, mintha csapdában volnának. Mostani helyüket anélkül, hogy az ellenség észre ne vegye őket, nem hagyhatják el. Az ellenség lesi a következő szökellésüket és lövésre készen várja őket.

Szabály tehát az, hogy egyedülálló terepfedezetek az előnyomulásnál kerülni kell, ha a kérdéses terepfedezet még olyan jó rejtőzést vagy fedezést biztosít is, mert ezáltal az ellenség tűzcsapdájába kerülünk.

Hetedik kép. A középtávolság alsó határán egy csatárlánc rejtőzésre alkalmas (pl. bokros) területen mozog előre. Azután egy legalább 150–200 méter széles, de az arevonatra merőleges irányban keskeny nyílt terepre jut, melyet a csatárok egyenként, helyes szökellésekkel, egyhuzamban, teljes futással tesznek meg. Ezután ismét van rejtőzésre alkalmas terep, melyen át a támadók tovább közelítik meg a védőket. (E képet az újoncok oldalról nézzék.)

**Oktatás:** A védők azt a kis kiterjedésű nyílt tereprészt pusztító tűz alá vehetik. A támadó jobbra vagy balra nem térhet ki, mert a nyílt terepszakasz olyan széles, hogy nem is a szomszéd raj, hanem csak a szomszéd század sávjában jutna rejtőzésre alkalmas terepszakaszhoz. Kénytelen tehát a saját terepsávján maradni s hogy a támadók között az összefüggést veszélyeztető mély hézag ne keletkezzék, a támadást tovább kell folytatnia. Ha az erős tűz alá vehető nyílt terepszakaszon sokáig időzik, az ellenség gépeivel megsemmisítheti, a cél tehát az, hogy ezen a terepszakaszon minél hamarabb átjusson. Ez pedig csak úgy lehetséges, ha, amint láttuk, a csatárok a veszélyes területen megállás nélkül átrohannak.

Szabály, hogy erős ellenséges tűz alatt álló területen elszánt futással kell áthatolni.

Nyolcadik kép. Körülbelül ugyanolyan terep, mint a hetedik képnél, csak hogy a nyílt terepszakasz némi rejtőzést nyújt. Amint a támadó csatárlánc a nyílt terepszakaszba jut, a védőnél a géppuska elhallgat,

mire a támadó csatárlánc a nyílt terepszakaszon egyszerűen, teljes futásban igyekszik áthatolni. Midőn a csatárlánc a nyílt terepszakaszra a közepére ért, a védő géppuskája ismét megszólal. Erre a csatárlánc elvágódik és a további megközelítést egyenként, teljes futásban, a hetedik kép szerint folytatja.

**Oktatás:** Reánk tüzelő ellenséges gépek akadályait az előnyomulás szempontjából azonnal ki kell használni s akkor a csoportos előremozgás is indokolt.

### A kúszás.

Első kép. Támadó és védő csatárlánc közötti távolság 150–200 méter. A támadó csatárok felállva, futásban, de helyesen szökellnek. Minden csatár szökellése alkalmával a védők közül két-három ember a szökellő csatárra lö.

Második kép. Ugyanaz, mint az első, csak hogy a támadó csatárok nem szökellenek, hanem rendszertelen sorrendben kúsznak a rohamtávolságig.

**Oktatás:** A kis távolság alsó határán és a legkisebb távolságon már olyan közel vagyunk az ellenséghez, hogy szökellést már nem hajthatunk végre, mert amint felállunk, olyan nagy célpontot mutatunk az ellenségnek, hogy úgyszólván minden lövéssel találhat. Amint az előző gyakorlatnál láttuk, a védők lesik is a szökellő csatárt és ketten hárman lőnek rá egyszerre, már pedig 2–3 lövésből egy bizonyára talál. Ellenben a második gyakorlatnál a támadók semmivel sem mutattak nagyobb célpontot kúszás közben, mint a tüzelésnél. Ehhez képest a védők találati valószínűsége sem lett nagyobb a támadók közeledése által, mint volt a gyakorlat kezdetén a nagyobb távolságon illetve amennyiben a védők találati valószínűsége mégis nagyobbodott, annak nem a mozgás végrehajtása, hanem a távolság csökkenése az okozója.

Az ellenség elérésének legnehezebb szakasza a kis távolságról a rohamtávolságig való előreküzdés, éppen ezért, ha csak lehet, éjszaka hajtjuk végre, amikor a sötétség is rejt. Ha az éjszakát nem várhatjuk be, akkor:

**Szabály:** A terep leggondosabb kihasználása mellett rejtőzve kúszunk addig a távolságig, ahonnan az ellenséget egy szusszal elérjük. Ezt a távolságot hívjuk rohamtávolságnak. Tökéletesen mindegy, hogy milyen kúszási móddal jutunk erre a távolságra, a fontos csak az, hogy a kúszás alatt se mutassunk egy hajszállal sem nagyobb célpontot a védőnek, mint mutattunk a tüzelésnél.

Első kép. Két szemben levő csatárláncból az egyik visszavonul úgy, hogy a hátra kúszó, illetve később szökellő csatárok nem fordulnak szembe az ellenséggel. Az eddigi védők pedig ezt a figyelmetlenséget kihasználva, óvatosan, esendben utána nyomulnak s meglepő, élénk tüzelés után a visszavonulókat megrohanják.

Második kép. Ugyanaz, mint az első. A csatárok azonban minden megállásnál szembe fordulnak az ellenséggel s mikor az követni akarja őket, erős tüzzel több ízben megakadályozzák. (Ennél a gyakorlatnál a parancsnokokat ki kell oktatni, hogy az ellenségtől való elválás sikerüljön.)

Ugyanilyen módon szemléltetjük a szembefordulást oldalmozgás után.

**Oktatás:** Az ellenséget folytonosan szemmel kell tartanunk. Ha ezt nem tesszük, olyanok leszünk, mint aki sötét szobában botorkál, sohasem fogjuk tudni, hogy honnan ér meglepetés. Nyitott szemmel kell járni, ami annyit jelent, hogy semmisen kerüli el a csatár figyelmét, ami az ellenségénél történik, de ezenkívül parancsnoka minden mozdulatát, jelét, parancsát stb. is figyelemmel kíséri. Így ki van zárva az, hogy meglepetés érje, ami megsemmisüléssel járhat, de ami különben is szégyen egy katonánál.

**Szabály** tehát az, hogy az ellenséget mindig állandó figyelemmel kell kísérnünk s hogy ezt megtehessük, miután minden ember előre felé figyel legkönnyebben, az ellenséggel minden időben és alkalommal szembe kell fordulnunk, főképpen pedig mozgás után.

A rohamtávolságig való előreküzdés, vagy maga a roham még korántsem jelenti a győzelmet, hiszen még csak ezután jön a harc nehezebbik része, az átküzdés az ellenség mélységi övén. A gyalogság harcra tulajdonképpen csak a rohammal kezdődik, mert addig

csak a megközelítést hajtotta végre. A mélységi övben azonban az egyes esatár ugyanazon elvek szerint mozog, mint az ellenség megközelítésénél, vagyis tűzoltalom mellett s így annak gyakorlása a védelem oktatása után nehézségbe nem ütközik.

Ismétlésbe bocsátkozni nem akarek, azért annak bővebb tárgyalását itt feleslegesnek tartom.

Az áttekintés megkönnyítése végett foglaljuk össze, hogy a csatárnak milyen esetekben kell előre mennie, illetve melyek azok a körülmények, amelyek a csatár előremozgására nézve befolyással vannak? A csatárnak előre kell mennie:

- ha az ellenség rosszul lő,
- ha az ellenség reá nem lő,
- ha a saját tűz letartja az ellenséget, vagyis ha a tűzoltalom megvan,
- ha tüzelését saját csatárok akadályozzák,
- az ellenségnek beálló tűzszünetben,
- ha szomszédja előre jutott,
- ha a raj, vagy parancsnoka előrement és végül,
- ha megparancsolják.

## VI.

### A célok felismerése és megbíralása. Távbecslés.

Az eddigi gyakorlatoknál a célokra a figyelmet mindig a gyakorlatvezető hívta fel, mert hiszen a gyakorlatok kiképzési célja nem az ellenség felkutatása volt. Nehéz eldönteni, hogy harcban vajjon a tűz és a mozgás, vagy pedig a célok megkeresése, azok értékelése és távolságuknak helyes megbecslése bír-e nagyobb fontossággal? A modern harcban, amikor úgyszólván tökéletes rejtőzéstől beszélhetünk, a harc elemeinek és azok egybekapcsolódásának a megértése, valamint a harctevékenységeknek a tökéletességig pontos végrehajtása mellett sincs jól kiképezve az a csatár, aki nem tudja, hogy a tanultakat miképpen és ki ellen alkalmazza. Az eddig elmondottak tehát csak akkor használhatók fel eredményesen, ha tökéletes jártasságot szereztünk a célok felismerésében, azok értékelésében és távolságaiknak megbecslésében is. Kell tehát, hogy idejekorán, helyesebben minél korábban felismerjük azokat a célokat (az ellenséget), amelyek ellen küzdenünk kell.

A célok felismerésének gyakorlása ennél fogva magában foglalja:

- az éles látásra való nevelést,
- mozgó célok felismerését,
- mozdulatlan célok felismerését,
- a célok pontos megjelölését,
- a célok távolságának becslését és végül
- a más irányból felbukkanó célok felismerését.

#### 1. Az éles látásra való nevelés.

Ha nem akarjuk a véletlenre bízni, hogy a célokat meglátjuk-e idejekorán, vagy sem, úgy elengedhetetlen a terepnek folytonos át- meg átkutatása és ezen belül az éles látás. Ez tulajdonképpen azt jelenti, hogy a terepen található és a harc megvívása szempontjából fontos tereptárgyakat, részeket, idomokat és a célokat agyunk felfogja, vagyis hogy ezeket nem csak nézzük, hanem meg is lássuk. Természetes, hogy az összes, a herceljárásra fontos és lényeges befolyással bíró dolgokat egyszerre nem vagyunk képesek felfogni, azonban arra kell törekednünk, hogy a fontosak közül minél többet lássunk meg. Rendszeres gyakorlás és a figyelemnek lehető tökéletes összpontosítása által e képességünket annyira fokozhatjuk, hogy a terep egyszeri átkutatása elegendő lesz a gyakorlati szempontból értékesíthető dolgok meglátására, illetve a látottaknak pillanatnyi gyors osztályozására, fontosságuk szerint.

A terep átkutatásának kétféle módja van és pedig: a figyelő állásponttól sugárirányú átkutatás a látóhatárig és vissza, vagy

a figyelő irányra merőleges és fokozatosan távolodó átkutatás.

Az első mód akkor célszerű, ha az átkutatandó terep jellegzetes vonalai párhuzamosak a figyelő iránnyal, a második módszert pedig akkor alkalmazzuk, ha a terepvonalak keresztezik a figyelő irányt.

A terepátkutatás gyakorlásához a gyakorlatvezető bármilyen terepen tetszés szerinti célokat helyez el.

Fontos csak az, hogy a célok a lehető legváltozatosabb képet mutassák és hogy legyenek közöttük olyanok is, amelyek csak részletes és pontos átkutatás után fedezhetők fel. Miután a terep átkutatására kijelölt újoncok több célt már nem látnak, a gyakorlatvezető a fel nem fedezett célokat állíttassa fel és az oktatásnál hívja fel a figyelmet arra, hogy a terepnek alapos átkutatása után egyetlen fel nem fedezett célnak sem szabad maradnia.

A gyakorlatok versenyszerű megoldása fokozza az érdeklődést.

Példák az éles látás gyakorlására:

Hány pózna van -tól -ig?

Fenyő vagy lombos erdőt lát?

Jelre hirtelen csatárok tűnnek elő. Hány alakot lát?

Közelednek-e, vagy távolodnak?

A kút környékén egy lovas van. Mit csinál az?

Keressen meg egy oldalt mozgó alakot.

Keressen meg egy mozdulatlanul álló embert.

Hasonló példákat minden oktató tetszése szerint csinálhat.

A gyakorlatokat fokozzuk azzal, hogy folytonosan nehezebb és eleinte hiányosan, később jobban és végül tökéletesen rejtett célokat kutattatunk fel.

#### 2. Mozgó célok felismerése.

Első kép. Három ember a középtávolságon szorosan egymás mellett áll. Jelre az egyik pontosan a figyelő újonccsoportra merőlegesen, a második 45 fok alatt, a harmadik 90 fok alatt elindul.

Második kép. Jelzők a középtávolságon tökéletesen rejtőzve. Jelre különböző időben és sorrendben rövidebb, hosszabb szökelléseket hajtának végre.

Harmadik kép. Négy-öt jelző rejtőzés nélkül, de igen jó háttér előtt egymástól 15-20 lépésre fekszik. Jelre az egyik ember fedezék mögött oldalt mozog, úgy, hogy legfeljebb a válláig legyen látható. Kis idő múlva, mikor az újoncok semmi mást nem észlelnek, a gyakorlatvezető a fekvő maradt jelzőket felállítja.

Negyedik kép. Jelzők elhelyezése, mint a harmadik képnél, közepes jó háttér előtt. Egyik jelző, aki a csatárlánc szélén fekszik, jelre előre és azután egy fedezékben oldalt kúszik úgy, hogy a feje a fedezék-ből is látható legyen.

#### 3. Mozdulatlan célok felismerése.

Első kép. Csatárlánc a közép távolság felső határán, közepesen jó háttér előtt mozdulatlanul fekszik.

Második kép. Ugyanaz, mint az előző kép, csak hogy a jelzők tökéletesen legyenek rejtőzve. Miután az újoncok a csatárláncot a gyakorlatvezető helyes beállítása után, vagy nem, vagy csak részben vették észre, a jelzőket felállíttatja.

Oktatás: a mozgó és mozdulatlan célok felismeréséhez.

A mozgó célokat sokkal könnyebb megtalálni, mint a mozdulatlanokat. Sőt észrevehetőség szempontjából a mozgások között is különbség van. Legkevésbé tűnik szembe a mozgás helyben. Jobban szembe ötlük a velünk szembe mozgó alak és legjobban az oldalt mozgó cél. Ezzel szemben a mozdulatlan célokat, még ha nem is voltak rejtve, csak a terep alapos átkutatásával fedeztük fel. Ha pedig rejtőzve voltak, úgy egyáltalában nem voltunk képesek őket felfedezni, csak közvetlen közletről.

Ennek az a magyarázata, hogy a mozdulatlan célok teljesen egybeolvadnak a szintén mozdulatlan tereppel. Nincs semmi, ami a terep és a cél teljes összhangját zavarná. Csak különösen éles átvizsgálás után tudjuk megkülönböztetni azt a finom színkülönbséget, ami a cél és a terep színe között látható és a célt ezáltal felfedezhetővé teszi.

A mozgó céloknál a fentemlített összhang nincs meg. A mozdulatlan terepből a mozgó cél kiugrik. A mozgás alatt a szemünkbe ötlő színtónusok, a fény és árny folytonosan változnak s ezáltal a célt érzékelhetővé teszik. Minél nagyobb ez a változás, annál nagyobb az ellentét s annál könnyebb a megfigyelés is.

Harmadik kép. Jelre egy raj csatárláncban bukkan fel. Az emberek közül egy teljes tábori felszereléssel, egy másik hátizsákkal jelenik meg, a harmadik géppuskával a vállán, a negyediknek térképtáska van